

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 137

Ankara Milletvekili Hazım Kutay'ın 21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Dört Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/118)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

21.2.1967 Tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Dört Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve gerekçesi ilifikte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla arz ederim.

Hazım Kutay
Ankara Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Halkın kendisinden toplanan vergilerin nasıl kullanıldığıнын denetlenmesi yolundaki istekleri ve hükümdarların hazinelerindeki varlıkları kullanan görevlilerin tasarruflarını denetleme arzuları, hükümdarlık dönemlerinde Sayıştay sayılabilecek kurumların kurulmasına yol açmış ve bunların ilki ondördüncü yüzyıl başında İngiltere'de kurulmuştur. Bugünkü anlamda Sayıştayların ortaya çıkışları ise parlamentoların kurulmasına ve gerçek işlevlerine kavuşmaya başladıkları ondokuzuncu yüzyıla rastlamaktadır. Gerçekten yapısal özellikleri nedeniyle parlamentoların bütçeyi bütün evrelerinde ve ayrıntılı olarak denetleme imkânına sahip bulunmamaları parlamento adına görev yapan ve uzmanlardan oluşan Sayıştayların kurulması ihtiyacını doğurmuştur.

Rejim biçimi ne olursa olsun bütün ülkelerin devlet kuruluşları arasında yer alan Sayıştaylar veya benzeri yüksek denetleme organları, önceleri devlet faaliyetlerinin hemen tümünü kapsayan klâsik bütçenin uygulanmasını denetlemek ve bunun sonuçlarını adına denetim yaptıkları parlamentoya bildirmek görevini üstlenmişlerdir. Devletin ekonomik ve sosyal hayatın düzenlenmesindeki rolünün giderek artması üzerine, bu gelişime paralel olarak Sayıştayların denetim alanları da genişlemiştir. Gerçekten Türk Sayıştayına kaynaklık eden Fransız Sayıştayında denetimin bakanlıklardan ve idari özerkliğe sahip kamu idarelerinden başlayıp mahalli idarelere, sosyal güvenlik kuruluşlarına ve sayıları 150'yi bulan kamu iktisadi teşebbüslerine kadar uzanması, günümüz Sayıştaylarının denetim alanlarının genişliği hakkında yeterince fikir vermekte ve diğer ülkelerde de benzeri gelişmeler müşahade edilmektedir.

Sayıştayların kuruluş ve işleyişleri ülkelerin özelliklerine göre değişiklikler gösteriyorsa da, denetim sonuçlarının değerlendirilmesi açısından bunları iki grupta toplamak mümkündür.

Denetim bulgularının bir bölümü kendi yapıları içinde kesinleşen Sayıştaylar ki, bunlar devletin yapısı ve işleyişi yazılı hukuk kurallarına dayanan Kıta Avrupası ülkelerinin devlet kuruluşları arasında yer almakta ve «Hesap Mahkemesi» olarak adlandırılmaktadır. Bu tür Sayıştayların denetim bulgularından bir bölümü yargılama yöntemiyle hüküm veya kesin hüküm tesis edilerek kendi organ ya da kuruluşlarınca sonuçlandırılmakta, yargı yoluyla sonuca bağlanmayan denetim bulguları ise genellikle uygunluk bildirimleri ya da raporlarla parlamentoya sunulmaktadır.

İkinci tür Sayıştayların denetim sonuçları uygunluk bildirimleri ya da raporlarla parlamentoya sunulmakta ve denetim sonuçlarının tamamı parlamentoya karara bağlanmaktadır.

Sayıştayların hemen hepsinin, ülkeden ülkeye farklı biçimde kendini göstermekle birlikte, temelde aynı olan ortak özellikleri bulunmaktadır. Sayıştayların kamu fonlarının kullanımını Parlamento adına denetlemeleri, yürütme erki dışında ve bağımsız oluşları, işlevlerinin gereği olarak meslek mensuplarının teminatına ayrı bir özen gösterilmiş bulunması ve hatta bir çok ülkede meslek teminatının anayasada gösterilmiş olması Sayıştayların ortak özellikleri olarak görülmektedir. Belirtilmesi gereken bir başka ortak özellik de israfın ve kamu fonlarının verimsiz kullanımının nasıl önlenebileceği, amaçlananların daha düşük maliyetlerle nasıl gerçekleştirilebileceği gibi konuların araştırılmasının Sayıştayların temel faaliyetleri arasında yer almasıdır. Kuruluş amacı gereği denetim sonuçları hakkında parlamentolara raporlar sunmaları Sayıştayların ortak özelliklerinden bir başkasını oluşturmaktadır.

Türk Sayıştayının kuruluş ve gelişiminde batıya paralel bir durum görülmektedir. Batı Avrupada Sayıştayların ortaya çıktığı dönemlerde Osmanlı İmparatorluğunda «İslahat Hareketleri» yaşanmakta, devlet bünyesinde bazı değişiklikler yapılmakta ve yeni bazı kurumlar oluşturulmaktadır. Bu yeni kurumlardan biri 1862 yılında kurulan Divanı Muhasebatır. Divanı Muhasebat o dönemdeki Fransız Sayıştayı esas alınarak, denetim bulgularının bir bölümü yargısal yolla kendi içinde kesinleşen hesap mahkemesi olarak kurulmuştur. Sunulan «arz tezkeresi»nin padişah tarafından kabulü ile kurulmasından yaklaşık üç yıl sonra, 29 Nisan 1865 tarihinde nizamnamesi yayımlanarak Sayıştayın yapısı, görev ve yetkileri bir statüye bağlanmıştır. Bu nizamnameye göre Sayıştay biri Maliye diğeri Muhakeme olmak üzere iki daireden meydana gelen; nezaretler ile diğer kuruluşların gelir, gider ve muhasebe işlerini denetleyen yargı yetkisiyle donatılmış bir organdır.

Kuruluş, görev ve yetkileri 1876 Anayasasının 105-107 nci maddelerinde yer alan Sayıştay, 1878 tarihli Kararnameyle yeni bir hukukî nitelik kazanmıştır. Geniş ölçüde Fransa mevzuatından esinlenerek hazırlanan 1878 tarihli Kararnamenin, Sayıştayın tarihi gelişimi içinde önemli bir yeri vardır ve daha sonra çıkarılan 2514 sayılı Divanı Muhasebat ve 832 sayılı Sayıştay Kanunlarında bu Kararnamenin izlerini bulmak mümkündür.

Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açılmasından (Kurtuluş Savaşının sonuna kadar geçen süre içinde, Sayıştaya mevdu görevler 1922 tarihli Avans Kanunu gereğince, Meclis içinden seçilen komisyon tarafından gerçekleştirilmiş; 24 Kasım 1923 tarihinde 374 sayı ile «Divanı Muhasebatın Sureti İntilhabına Dair Kanun» çıkarılarak Cumhuriyet döneminde Sayıştay yeniden kurulmuştur.

Sayıştayın 1924 Anayasasının 100 üncü maddesinde yer almasından sonra çıkarılan 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ile Sayıştayın görevlerine ilişkin bazı esaslar getirilmiştir.

Fransa, İtalya ve Belçika mevzuatı esas alınarak hazırlanan 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu 1 Haziran 1934 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 5 Ocak 1953 tarihinde çıkarılan 5999 sayılı Kanunla bazı maddeleri değiştirilen Divanı Muhasebat Kanunu 1967 yılına kadar yürürlükte kalmıştır.

1961 Anayasası Sayıştaya genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek; sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak; kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmak; Türkiye Büyük Millet Meclisine kesin hesap kanunu tasarıları hakkında uygunluk bildirimini sunmak görevlerini vermiştir.

Sayıştayın, hesap ve işlemlerin hukuka uygunluğunun tespiti ile sorumluların sorumluluklarını ve sorumluluk derecelerini kapsayan yargılama faaliyeti 1961 Anayasasının 127 nci maddesindeki «kesin hükme bağlama» deyiminde ifadesini bulmuş, böylelikle Sayıştayın kuruluşundan beri kullandığı yargı yetkisi bir anayasal ilke haline gelmiştir. Öte yandan 1961 Anayasasının 127 nci maddesinde Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatının kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. 1961 Anayasasının anılan maddesine 1488 sayılı Kanunla, Silahlı Kuvvetler elinde bulunan devlet mallarının Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlenmesi usullerinin, millî savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak kanunla düzenleneceği yolunda bir fıkra eklenmiştir.

Sayıştayın bugünkü kuruluş ve işleyişi 21 Şubat 1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanunu ile bu Kanunun bazı maddelerini değiştiren ve bu Kanuna bazı maddeler ekleyen 21 Mayıs 1970 tarih, 1260 sayılı; 16 Ekim 1981 tarih, 2534 sayılı Kanunlarla düzenlenmiştir.

Anayasamızın Sayıştayı düzenleyen 160 ıncı maddesinde görev ve yetkileri, kuruluş, işleyiş, denetleme usulleri, mensuplarının hakları ve teminatları bakımından 1961 Anayasasında öngörülen ilkeler geniş ölçüde korunmuş; anılan mülga Anayasada Sayıştay, yürütme bölümünün iktisadi ve malî hükümler kesiminde yer almış iken, yargı yetkisini haiz olması ve fonksiyonunun özelliği göz önünde tutularak, yargı bölümünde özel bir kesime alınmıştır. Sayıştay kararlarına karşı idarî yargı yoluna başvurulamayacağı vurgulanmak suretiyle, 1961 Anayasasından sonra hukuk alanında ve ilgili yüksek yargı organlarında Sayıştayın tartışma konusu yapılmış olan kesin hükümlerinin niteliği açıklığa kavuşturulmuştur. Bunun dışında 1961 Anayasasında yer almayan, ilgililerin Sayıştayın kesin hükümleri hakkında karar düzeltilmesi isteminde bulunabilmeleri, vergi, benzeri malî yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararlarının esas alınması ilkeleri getirilmiştir. 1961 Anayasasının 127 nci maddesinin kamu iktisadî teşebbüslerinin denetlenmesine ilişkin son fıkrası hükmü Anayasamızın 165 inci maddesinde bağımsız olarak düzenlenmiştir. Anayasamızın kesinhesaplara ilişkin 164 üncü maddesinde kesinhesap kanunu tasarıları ile genel uygunluk bildirimlerinin sunulma süreleri kısaltılmış; Sayıştay yargısının kesinhesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildirimlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması ile bağlantısı kaldırılmıştır.

Yeni Anayasanın Sayıştaya ilişkin 160 ıncı maddesi karşısında yürürlükteki 832 sayılı Sayıştay Kanunuyla düzenlenmiş bulunan Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, görev ve yetkileri, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, teminatları ve diğer özlük hakları hakkında esastan bir değişiklik yapılmasına gerek yoksa da; Anayasa ile yeni getirilmiş bulunan ve yukarıda belirtilen ilkelerin tam olarak uygulanabilmesi yeni yasal düzenlemeleri gerektirmektedir.

Anayasada yer alan karar düzeltilmesi yolu, Sayıştay Kanununun 79 uncu maddesinde mevcut olmakla beraber bu hüküm gerek düzeltme isteminde bulunacaklar gerekse karar düzeltme nedenleri bakımından sınırlıdır. Oysa Anayasada karar düzeltilmesine ilişkin olarak «Sayıştayın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler.» denilmek suretiyle, Sayıştayın kesin hükümlerine karşı düzeltmenin kimler tarafından ve hangi sürede istenebileceği belirtilmiş, başkaca sınırlayıcı bir hüküm getirilmemiştir. Anayasa koyucu tarafından Sayıştay kararlarına karşı idarî yargıya başvurma yolu kapatılırken karar düzeltilmesi yolunun öngörülmesi karşısında düzeltme isteme hakkının kesin hükmün tarafları olan ilgililere tanınması ve bunlar tarafından ileri sürülen bütün iddialar göz önüne alınarak kararın her yönüyle yeniden görüşülmesi olanağının sağlanması anılan Anayasa hükmünün bir gereği olmaktadır. Öte yandan Anayasanın 160 ıncı maddesinde sözü edilen ilgililerin, bu maddeye ilişkin gerekçede açıklandığı üzere kanunla belirleneceği tabiidir. İlgililer, hesap ve işlemleri kesin hükmüne bağlanan sorumlular, işlemi oluşturan kamu görevlilerinin bağlı olduğu daire ve kurumlar, Sayıştay denetimine giren kamu fonlarının kullanılmasını izlemek ve denetlemek durumunda olan Maliye Bakanlığı ile onun temsilcisi olan Sayıştay Savcısıdır. Halen uygulama da bu yolda olup Sayıştay Kanununun 63 üncü maddesi gereğince Sayıştay ilamları anılan görevlilere, daire ve kurumlara tebliğ edilmektedir. Belirtilen düşüncelerden hareketle karar düzeltilmesi hakkının tam ve kâmil olarak kullanılmasını sağlayacak düzenleme yapılmıştır.

Anayasanın 160 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında vergi, benzeri malî yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararlarının esas alınacağı belirtilmiştir. Sözü edilen konularda Sayıştayın kesin hükümleri sorumlular ve sorumluların hesap ve işlemleri hakkında olup bu kesin hükümlerden dolayı sorumlularca idarî yargıya başvurulamayacağı Anayasa ilkesi olduğu cihetle, taraflarından biri ve konusu Sayıştay kararıyla aynı olan bir Danıştay kararının ortaya çıkması söz konusu değildir. Ancak Sayıştayın kesin hükmüne konu teşkil eden işlemin hukukî sonuçlarından etkilenen üçüncü kişilerin Sayıştayın kesin hükmünden önce veya sonra ihtiaf yaratarak Danıştaya başvurusu sonucu alınan kararlar veyahut da Sayıştay yargısına konu olan işlemin dayanağını oluşturan mevzuat hakkında bir suretle alınan karar sonucu Danıştayın içtihadı ortaya çıkmış olabilir ve bu karar ve içtihatlar Sayıştayın bu husustaki karar ve içtihatları ile uyumsuzluk halinde bulunabilir. Burada Danıştayın idareyi dahi

bağlamayan istişari nitelikteki kararlarının uyumsuzluğa konu olmasının ve dolayısıyla esas alınmasının söz konusu olmadığını özellikle belirtmek gerekir. Sayıştay yargısının özelliği itibariyle Sayıştay kararlarıyla diğer yargı organları kararları arasındaki uyumsuzlukların çözümü, Uyuşmazlık Mahkemesinin görevleri arasında sayılmadığı için, vengi ve benzeri malî yükümlülükler ve ödevlere ilişkin Sayıştay ve Danıştay kararları arasında uyumsuzluk bulunduğu takdirde Danıştay kararlarının esas alınacağı belirtilerek bu konuda çözüm getirilmiştir.

Sayıştay ve Danıştay kararlarını idare yerine getireceğine göre, uyumsuzluk bulunduğu iddiası halinde, kararlar arasındaki uyumsuzluk her zaman açık ve kesin olmadığından bir yorumu gerektirecektir. Bu halde, idare, Danıştay ve Sayıştayın kararlarını yorumlamak durumunda olacaktır. Oysa Anayasa koyucu uyumsuzluğun tespitine ayrı bir önem atfederek diğer yargı organlarının kararları arasındaki uyumsuzluğun çözümü için bir yüksek mahkeme olan Uyuşmazlık Mahkemesini görevli ve yetkili kılmıştır. Öte yandan uyumsuzluğun varlığını tespitini idareye bırakılması halinde, Sayıştayın kesin hüküm ihtiva eden ilamlarının yerine getirilmesi, idarenin takdirine bırakılmış olacak ve bu ilamlar hukukî sonuç doğurmayan birer belge haline gelecektir. Bu itibarla, Sayıştay ve Danıştay kararları arasında uyumsuzluk bulunduğu hakkındaki iddiaların bu organlarca incelenmesi ve kendi yöntemleri içinde sonuçlandırılması en uygun yol olarak kabul edilmek gerekir. Bu görüşlerin ışığında gerekli düzenleme yapılmıştır.

Yeni Anayasamızda genel uygunluk bildirimlerinin sunulma süreleri kısaltılmış; ayrıca 832 sayılı Sayıştay Kanununun çıkarılmasından sonra 1961 Anayasasında 1488 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet mallarının denetlenmesi usullerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüş ve bu hüküm yeni Anayasada da yer almış olmasına rağmen bugüne kadar yasal bir düzenleme yapılmamış olduğundan; Sayıştay Kanununda bu Anayasa hükümleri doğrultusunda gerekli değişiklikler önerilmiştir.

Anayasa gereğince yapılması gerekli olan ve yukarıda belirtilen değişikliklere ilaveten uygulamada şikâyet konusu olagelen sorumluluk halleri için yeni bir düzenleme getirilmiştir.

Yürürlükteki mevzuatımıza göre Sayıştayın denetimine tabi daire ve kurumların gelirlerini toplayan, harcamalarını yapan, mallarını idare eden ve «sorumlu» diye adlandırılan kamu görevlileri, mevzuata aykırı bulunan işlemleri dolayısıyla; sağlanan değer, hizmet, mal ve diğer yararlar göz önüne alınmaksızın söz konusu işlem sonucu yapılan ödemelerin, gelir noksanının veya noksanlaşan mal ve değerlerin tamamını tazminle yükümlü tutulmaktadır. Daha genel bir anlatımla, sorumlular, idarelerine bırakılan kamu fonlarından ve mevcutlarından peşinen sorumlu sayılmakta, bu fonların ve mevcutların kullanımının mevzuata uygunluğunu kanıtlamak zorunda kalmakta, mevzuata uygunluğunu kanıtlamadıkları eksimleri tazminle yükümlü tutulmaktadır. Her ne kadar 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununda değişiklik yapan 24 sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile bazı durumlarda mevzuata aykırı işlemleri dolayısıyla sorumluların sorumluluğu, bir devlet zararının doğmuş olması şartına bağlanmış ise de; 832 sayılı Sayıştay Kanununda yer alan ve mevzuata aykırılığı gerekli ve yeterli sayan sorumluluk ilkesi esas itibariyle geçerliliğini korumaktadır. Oysa fonların ve mevcutların kullanımı karşılığı bir hizmet veya mal alınmış, daire veya kurum yarar sağlamıştır. Bu değişimde daire veya kurumun bir zararı dahi söz konusu olmayabilir. Bu durumda, yapılan bir iş, hizmet ve mal alınmasında veyahut gelirlerin toplanmasında sadece mevzuatın öngördüğü kurallara uyulmaması nedeniyle görevlilerin bu iş, hizmet ve mal karşılığı ödmeden veya mevcutlardaki eksiminin ya da noksan toplanan gelirin tamamından sorumlu tutulmaları adil görünmemekte; hatta daire ve kurumun haksız zenginleşmesinden bile söz edilebilmektedir. Bu uygulama ilgililerin yakınmalarına neden olduğu gibi Sayıştayca da öteden beri üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir. Bu görüşlerden hareketle, mevzuata aykırı işlemleri sonucu bir zarar ortaya çıkmışsa, sorumluların bu zararı tazminle yükümlü tutulmaları ilkesi benimsenerek, Sayıştay Kanununda bu hususu sağlayacak değişiklik yapılmıştır. Zarardan sorumlu tutulma ilkesinin yanısıra zarara neden olmayan mevzuata aykırı işlemin sorumlularının en çok birer aylıkları tutarında tazminle yükümlü tutulabilmeleri veya haklarında disiplin kovuşturması yapılması öngörülerek bu durum da müeyyidesiz bırakılmamıştır.

Bu düzenlemelere ilaveten uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçların kuruluş kanununda yapılmasını gerektirdiği değişiklikler de gerçekleştirilmiştir.

MADDELERİN GEREKÇESİ

Madde 1. — 832 sayılı Sayıştay Kanununun 14 üncü maddesinde, birer hesap mahkemesi olarak düzenlenen dairelerin bir başkan ve dört üyeden kurulacağı; başkan ve iki üyeden oluşan kurulun hükme yetkili olacağı, Temyiz Kuruluna ayrılmış üyelerin, diğer üyelere birinin herhangi bir nedenle bulunamaması halinde, daire başkanının çağrısı üzerine daire toplantılarına katılabileceği öngörülmüştür.

Bu hükümler karşısında, kuruluşu tam olarak dairelerde, Temyiz Kuruluna ayrılmış bulunan daire üyeleri, daire kurullarına ya hiç katılamamakta ya da Temyiz Kuruluna ayrılmamış üyelere birinin bulunamaması halinde kurulda bulunabilmektedir. Bu nedenle de dairelerin Temyiz Kuruluna ayrılmış üyelerin daire hüküm ve kararlarında katkıları olamamaktadır.

Oysa ki, üyelerin tümünün daire toplantılarına katılmaları ve alınan karar ve hükümlerde söz ve oy sahibi olmaları, işlevlerinin bir gereği olduğu gibi, karar ve hükümler, bütün daire üyelerinin görüşlerinin tartışılması sonucu ortaya çıkacağından daha sağlıklı olacaktır. Bu nedenle benzeri yargı organlarında da olduğu gibi Sayıştay dairelerinin bir başkan ve dört üyeyle toplanmaları ve karar vermeleri esasının getirilmesi uygun bulunmuştur.

Daire başkan ve üyelerinin izin, münhal ve sair nedenlerle görevde bulunamamaları halinde, dairelerin toplanamamaları durumu da göz önünde tutularak, dairelerin üye sayısının hizmet gerekleri ve koşullara göre belirlenmesini temin edecek değişiklik yapılması bu değişikliklerle dairelerin yeterince üyeden kurulması öngörülmüştür.

Üye sayısının ise, kadro düzeni içinde çözüleceği doğaldır.

Yeni getirilen sisteme göre uygulama yeri kalmayan 14 üncü maddenin son fıkrası çıkarılmış; Anayasanın 164 üncü maddesinde belirlenen süreler göz önünde tutularak genel uygunluk bildirimlerine ilişkin raporlarla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak diğer raporların doğrudan Genel Kurulda görüşülmesi; ancak gerekli hallerde dairelerin görüşlerinin alınması esasını benimsenerek anılan maddenin (b) fıkrası bu görüşler doğrultusunda değiştirilmiştir.

Bu arada, 14 üncü maddeyle Kanunun diğer maddeleri arasında uyum sağlanması için gerekli redaksiyonlar yapılmış; dairelerce verilecek hüküm çeşitleri 61 inci maddede düzenlendiği için, bu maddenin dairelerin yargı görevini belirten (a) fıkrasındaki beraat ve tazmin hükmü verileceğine ilişkin hüküm çıkarılmıştır.

Maddenin daire başkanlığına vekâleti düzenleyen 4 üncü bendi hükmüne göre, bir daire başkanının Birinci Başkanlığa vekâlet etmesi halinde, daire başkanlığı görevini de yürütüp yürütemeyeceği uygulamada tereddüt konusu olmuştur. Vekâlet halinde vekil, asilin bütün yetki ve sorumluluklarını üstlenmiş olacağı, Birinci Başkanın dairelerde, başkanlık yapması Kanunun genel esprisi içinde mümkün bulunmadığına göre, Birinci Başkanlığa vekâlet eden daire başkanının da dairede başkanlık etmesi hizmetin gereğine uygun düşmeyecektir. Anılan fıkra hükmü bu görüş doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Madde 2. — 832 sayılı Sayıştay Kanununun 21 inci maddesinde Birinci Başkanın Sayıştayın en büyük amiri olduğu, Sayıştayın genel işleyişinden sorumlu bulunduğu belirtilmiş, Kanunun diğer bazı maddeleri ile de Sayıştay Başkanına hizmetin yürütülmesi için çeşitli görevler verilmiştir. Bu görevlerin yerine getirilmesinin Sayıştay bütçesinden harcama yapılmasını gerektirdiği açıktır. Görevin ifası ile ilgili olarak Sayıştay Başkanı hizmet tevdi etmekte, yüklenmelere girişmekte, sözleşme yapmakta, kuzum müzekkerelerini onaylamaktadır. Ancak, giderin ödenmesi aşamasında verile emrini imzalayıp saymana ödeme izninin verilmesi, Millet Meclisi Başkanı veya görevlendirdiği idare amiri tarafından gerçekleştirilmektedir. Oysa ita amirliği yetkisi bir bütün olup bütçeden yapılacak giderin yüklenme ve ödeme aşamalarındaki tüm işlemler üzerinde yetkili olmayı gerektirir. Bir giderin yüklenme aşamasında yetkili bulunan Sayıştay Başkanının giderin ödenmesi aşamasında yetkisiz sayılması açıklanması güç bir husustur. Kaldı ki Sayıştay bütçesinden yapılacak harcamaların ita amirliğini Millet Meclisi Başkanına veren bir hüküm Sayıştay Kanununda ve diğer kanunlarımızda yer almamış, Sayıştayın ita amirliği bu güne kadar teamül ile yürütülmüştür. Böyle olmakla birlikte Millî Güvenlik Konseyince çıkarılan ve 20.9.1980 tarih ve 17111 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan «Belirli Kamu Görevli-

lerine Bakanlık ve Amiri İtalık Verilmesine Dair 10 sayılı Karara Ek Karar» la 1050 sayılı Yasanın 10, 13, 62 ve 71 inci maddelerinde belirtilen amiri italık yetkisinin Sayıştayda Sayıştay Başkanı tarafından kullanılması öngörülmüştür.

Genel ve katma bütçeli idarelerin ita amirliği genel olarak 1050 sayılı Kanun ile düzenlenmiş, Kanunun 71 ve 117 nci maddeleriyle bu yetki idarelerin başında bulunan amirlere verilmiştir. Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay gibi Anayasal kuruluşların ita amirliği umumî hükümlerin istisnası olmak üzere, anılan kuruluşların özelliği ve özerkliği de nazara alınmak suretiyle ita amirliği, Sayıştay dışında, kuruluş kanunlarıyla başkanlarına verilmiştir.

Bu açıklamalar ışığında ve benzeri kuruluşların kanunlarındaki hükümler de göz önünde tutularak 21 inci maddeye Sayıştayın ita amirliği yetkisinin Sayıştay Başkanına verilmesini temin edecek bir fıkra eklenmiştir.

Madde 3. — Sayıştayın görevlerini düzenleyen 28 inci maddenin genel uygunluk bildiriminin verilmesine ilişkin III üncü bendinde, Anayasanın 164 üncü maddesiyle belirlenen yeni süreler göz önünde tutularak gerekli değişiklik yapılmıştır.

Madde 4, 5. — 1961 Anayasasının 127 nci maddesine 1488 sayılı Yasayla «Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet Mallarının Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlenmesi usulleri, millî savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak kanunla düzenlenir.» şeklinde bir fıkra eklenmiş, 1982 Anayasasında da bu fıkra aynen korunmuştur.

Gerek 1961 Anayasasının 127 nci gerekse 1982 Anayasasının 160 inci maddelerinin 1 inci fıkra hükümlerine göre Sayıştayın görev ve yetkilerini üç bölümde toplamak mümkündür:

1. Genel ve katma bütçeli dairelerin gelir, gider ve mallarını denetlemek,
2. Sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak,
3. Kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmak.

Anılan maddelerde son fıkra olarak yer alan söz konusu hükümle Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet mallarının sadece denetlenmesi usullerinin, millî savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak kanunla düzenlenmesi öngörülmüş olup, kanunla düzenlenecek husus, birinci bölümde belirtilen denetleme göreviyle sınırlıdır.

Bu nedenle, 2 nci bölümde belirtilen görev ve yetkisi içinde bulunan sorumluların hesap ve işlemlerinin kesin hükme bağlanmasının, Sayıştayın yetkisi dışında bırakıldığı yorumunu çıkarmak mümkün değildir.

1961 Anayasasından sonra çıkarılan 832 sayılı Sayıştay Kanunu ile silahlı kuvvetler elinde bulunan Devlet malları için, özellikleri göz önünde bulundurularak, genel denetleme usulleri dışında usuller tespit edileceği ve bu usullerin ilgili bakanlıklarca belirleneceği öngörülmüş; bu ilke, 1488 sayılı Kanunla 1961 Anayasasına alınmıştır. Gerek 832 sayılı Kanunda yönetmeliğe bırakılan gerek Anayasada kanunla düzenlenmesi öngörülen hususun sorumluların hesap ve işlemlerinin kesin hükme bağlanmasını da kapsayıp kapsamadığı konusunda Millî Savunma Bakanlığı ile Sayıştay arasında görüş birliğine varılamamış; sorun, bugüne değin çözüme kavuşturulamamıştır.

Bu itibarla, sorumluların hesap ve işlemlerinin Sayıştay yargısına tabi olacağı; denetleme usullerinin ayrıca düzenlenebileceği ilkesi benimsenmiştir. Ancak, bu usullerin yasada belirtilmesi yerine günün koşulları ve gereklerine göre Sayıştayın da görüşü alınmak suretiyle bir yönetmelikle düzenlenmesi uygun bulunmuş; bu esaslar dairesinde 38 inci maddenin son fıkrası değiştirilmiştir.

Mevcut Kanunda, askerî kadrolar, özellikleri göz önüne alınarak ayrı bir denetim usulüne tabi tutulmuş olup, bu ilke aynen benimsenmekle birlikte ilgisi itibarıyla Kanunun 30 uncu maddesinde bir fıkra ile yeniden düzenlenmiştir.

Madde 6. — Sayıştay Kanununun sorumluluk hallerini gösteren 45 inci maddesi genel gerekçede belirtilen görüşler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Mevzuata uygun bulunmadığı kesin hükme bağlanan hesap ve işlemlerinden doğan Hazine zararını sorumluların tek başına veya ortaklaşa ve zincirleme tazminle yükümlü tutulmaları hükme bağlanmıştır.

Zarar anılırken kullanılan «Hazine» kavramı, aslında Sayıştayın denetimine tabi tüm idare ve kurumları kavramaktan uzak olmakla beraber yerleşmiş bir kavram olması nedeniyle denetime tabi, tüm daire ve kurumların zararlarını ifade etmek amacıyla «Hazine zararı» deyimini kullanılmıştır.

Hazine zararının dairelerce saptanmasında esas alınacak kıstaslar madde metninde sayılmış; ancak sayılanlar dışında da dairelerin Hazine zararının varlığına karar verebilmeleri saklı tutulmuştur.

Bu suretle, Hazine zararının bulunması halinde, bu zararın tazmini sağlanmış, ayrıca, Hazine zararına neden olmayan mevzuata aykırı işlemi yapan sorumluların bu tasarrufları da müeyyidesiz bırakılmamıştır.

Yürürlükteki hükümlere göre, mevzuata aykırı işlem sonucu yapılan gider ve alınamayan gelirin tamamını sorumlular tazminle yükümlü olmaktadır. Bu defa yapılan düzenleme ile sorumluların bazı subjektif etkilerle ya da hizmetin gereklerinin zorlanmasıyla iyi niyete dayalı ve fakat mevzuata aykırı tasarruf yapma durumunda kalmış olabilecekleri gibi, doğrudan kendi hata ve kusurları sonucu böyle bir tasarrufta bulunabilecekleri de göz önünde bulundurulmuş ve mevzuata aykırılığının mahiyet ve ağırlığına göre sorumluların bir günlükten bir aylıklarına kadar tazminle yükümlü tutulmaları ya da hizmet kusurlarına uygun tazmin yükümlülüğünden daha ağır veya daha hafif disiplin cezasıyla cezalandırılmaları ilkesi getirilmiştir.

Madde 7. — Sayıştay Kanununun 61 inci maddesinde hesapların yargılanması sonunda verilecek hükümler beraet, zimmet ve tazmin olarak belirlenmiştir.

Sorumlulukta «Hazine zararı» esası getirilmiş olup, zimmetin doğması halinde dahi doğacak zararın tazmini söz konusu olacağından, Sayıştayca zimmet hükmünü gerektirecek bir durum kalmamıştır. Kaldı ki, Sayıştayın zimmet hükümleri konusunda doktrinde değişik görüşler ileri sürülmektedir. Bu nedenle, Sayıştay dairelerince verilecek hüküm çeşitleri arasından «zimmet» in çıkarılmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

Buna karşılık bazı hesap ve işlemler hakkında hüküm tesis edilmemekle beraber işlemle ilgili bazı konuların ilgili dairesine duyurulmasına gerek duyulmakta ve bu husus yargılama sırasında karara bağlanmaktadır. Mevcut maddede buna olanak veren bir hüküm bulunmadığından, bu hususun Yasada belirtilmesinde yarar görülmüştür.

Hesap ve işlemlerin yargılanması sırasında, sayman hesabına alınmış işlemlere ilişkin belgeler ibraz edilmedikçe sorumlular hesabın bu bölümünden sorumlu olmaktadır.

Ne var ki, mahkemelerce veya soruşturma kurullarınca istenilen belgelerin verilmesi yasa gereği olduğundan, saymanın hesabını Sayıştaya vermeden önce bazı belgeleri sözü edilen mercilere göndermiş bulunması veya Sayıştaya ibraz ettiği belgelerin Sayıştayca anılan mercilere gönderilmiş olması nedeniyle bu belgelere dayalı işlem yargılanamamakta; belge ibraz edilmemesinde sorumlunun bir sun'u taksiri de bulunmadığından kendisine herhangi bir sorumluluk yüklenememektedir. Bu tür işlemlerin yargılanması durdurularak hüküm dışı bırakılmakta; belgeler ibraz edildikten sonra hükme bağlanmaktadır.

Bazı hallerde, yargılama sırasında eldeki bilgi ve belgeler yeterli olmamakta, ek bilgi alınması ve inceleme yapılması gerekmektedir ki, bu durumda da konuyla ilgili işlem hakkındaki hüküm, inceleme sonucuna değin ertelenmektedir.

Sayıştay uygulaması bu yolda yürütülmekte ise de, Yasada, bu zorunlu uygulamaya cevaz veren açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu defa getirilen Hazine zararı ilkesi muvacehesinde zararın tespiti için bilirkişi incelemesi yapılması ve yahut bazı idare ve kurumlardan bilgi toplanması gerekebileceğinden, bu işlemlerin sonuçlanmasına kadar ilişkin bulunduğu işlemin yargılanmasının geciktirilmesi de zorunlu olacaktır.

Sayman hesabının tümünün yargılanmasını geciktirmemek için bu tür işlemlerin hüküm dışı bırakılması; bunlara bağlı olmaksızın, hesabın hükme bağlanmasını sağlamak ve uygulamayı yasal düzeyde açıklığa kavuşturmak amacıyla 61 inci maddede değişiklik yapılmıştır.

Madde 8. — 66 ncı maddede, saymanların hesaplarının Sayıştaya noksansız verildiği tarihten itibaren iki yıl içinde yargılanmadığı takdirde hükmen onanmış sayılması öngörülmektedir.

Uygulamada, Sayıştaya verilen sayman hesabı, başka bir deyimle idare hesabı, mevzuatta öngörülen cetveller ve bu cetvellere bağlanması gereken belgelerden oluşmakla beraber, bunların birbirleriyle tutarsız, gerçek durumu yansıtmayan rakamları içerdiği ve bu nedenle yargılamaya elverişli olmadığı da görülmektedir. Hükmen onanma keyfiyetinin, yargılamaya elverişli bir sayman hesabının verilmesi durumunda söz konusu olması tabii olup; bu durumda hükmen onanma süresinin başlangıcının hesabın doğru ve noksansız verildiği tarih olması gerekli görüldüğünden, bu görüş doğrultusunda 66 ncı maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Madde 9. — Sayıştay dairelerince çıkarılan ilamların her bir maddesinde esas itibariyle bir tek verile emrine konu teşkil eden muayyen bir veya birkaç olay ile bu olaylardaki kanuna aykırı durumları belirtildikten sonra yapılan ödeme, sorumlusu sayman ve tahakkuk memuruna veya diğer sorumlularına gereğine göre münferiden veya müştereken tazmin hükmedilmekte; bazen de birbirine tamamen benzer şekil ve şartlarda cereyan eden olaylara taalluk eden, hatta bazen aynı hukukî veya idarî durumun sonucu olmak üzere aylık olarak ödenen istihkaklarda olduğu gibi öncekilerin aynen tekrarından ibaret bulunan ödemelerin de, muhtelif tarihlerde ve ayrı verile emirleriyle yapılmış olmalarına rağmen kanunlara aykırılıkta ayniyet bulunması itibariyle ilâmın aynı maddesinde topluca izahı yapılarak ve her bir verile emrinin sorumlularına münferiden veya müştereken terettüp eden tazmin miktarları da ayrıca gösterilerek hükme bağlanmaktadır. Örneğin, bir malî yıl içerisinde bir memura ödenen aylıklarda veya aynı çocuk için verilen aile yardımı ödeneğinde kanuna aykırı bir durum tespit edildiği ve yıl boyunca sayman ve tahakkuk memuru değişmediği takdirde, aralarında bu bir yıllık ödemenin tümü bakımından, tam bir müşterek sorumluluk bulunduğu; yıl içinde muhtelif aylarda ödemeyi yapan sayman ve tahakkuk memurlarının ayrı ayrı kişiler olması halinde müşterek sorumluluk, ancak, her bir ödemeyi birlikte yapan sayman ve tahakkuk memuru arasında olup bunların önceki ve sonraki aylarda kendileri tarafından yapılmayan ödemelerde hiçbir iştirakleri bulunmadığı halde belli zaman aralıklarıyla birbirinin tekrarından ibaret bulunan bu ödemelerde kanuna aykırılık sebebi aynı olduğundan, bir yıllık ödemenin topluca görüşülerek bir arada düşünülüp yargılanmasında, olayın bünyesinde bulunan birlik ve kanuna aykırılık sebebindeki ayniyet bakımından yarar görüldüğünden, tüm sayman ve tahakkuk memurlarının sorumluluğu aynı madde içinde hükme bağlanmaktadır.

Hal böyle olunca, sayman ile tahakkuk memuru adına ortaklaşa verilen bir tazmin hükümünün bunlardan yalnız birisi tarafından temyiz edilmesi üzerine Temyiz Kurulunca alınan kararların, aynı meblağdan dolayı ortaklaşa sorumlu tutulmuş olanları da kapsayacağı tabiidir.

Ancak, birbirine tamamen benzer şekil ve şart altında cereyan eden olaylara ilişkin ödemeleri yapmış olmaları veya devam eden bir hadise sebebiyle muhtelif zamanlarda ödemede bulunmaları itibariyle, durumları, aynı ilam maddesinde topluca mütalaa olunan ve fakat yaptıkları ödemeler adlarına ayrı ayrı tazmin hükmedilmiş olanlardan herhangi birisinin kendisine ait tazmine temyizden itiraz etmesi sonucu Temyiz Kurulunca alınacak ref kararlarının, temyiz edenin müşterek ve müteselsil ortağının dışında kalan, aynı ilam maddesinde adları yazılı olmakla beraber dilekçiyeye ait ödemede herhangi bir iştirakleri bulunmayan sayman ve tahakkuk memurlarını da kapsamaması, hak ve adalet anlayışına daha uygun düşmektedir.

Gerçekten, Sayıştay yargısı, sorumluların hesap ve işlemlerinin mevzuata uygunluğunun tespitiyle başlayıp; bu tespitten sonra, sorumluluk bulunup bulunmadığı, sorumluluk mevcutsa, sorumlular ve sorumluluk dereceleri, ödemekle yükümlü bulunan meblağ hükme bağlanmaktadır. Sayıştayın muhakeme usul ve şekilleri, esas itibariyle gıyapta ve otomatik cereyan eden nev'i şahsına münhasır karakterde olup, Sayıştay ilâmlarının her maddesi müstakillen hüküm ifade eden ayrı bir ilam mahiyetinde olduğundan, bir maddede konu edilen ve tazmine esas olan yasal ve maddî unsurların şu veya bu sebeple ortadan kalkması halinde, ilâm maddesinin, dayanağı kalmamış olacağı cihetle sonuçlarının tamamen ortadan kalkması ve temyiz talebinde bulunmamış olsalar dahi tüm sorumlular hakkında hüküm ifade etmesi, hak ve adaletle daha uygun düşmektedir. Bir hakkın yargı yerlerinde taraflardan bir kısmı tarafından savunulmamış olması esasen mevcut ve sabit olmuş bir hakkın mevcudiyetinin ve sorumsuzluk sonuçlarının yadsınmasına neden olmaması gerekir.

Bu nedenlerle 73 üncü maddeye, Temyiz Kurulunun ref kararlarının, temyiz konusu ilâm maddesindeki tüm sorumlular hakkında hüküm ifade ettiğini belirten bir fıkra eklenmiştir.

Madde 10. — Sayıştay Kanununun 66 ncı maddesine göre, saymanların hesapları, Sayıştaya noksanz ve rildiği tarihten itibaren iki yıl içinde yargılanmadığı takdirde hükmen onanmış sayılmaktadır. Hükmen onanma keyfiyeti, sorumluların, hesap ve işlemlerinden dolayı beraat ettirilmiş olmaları anlamına gelmekte olup; bunu, hukukî sonuçları bakımından yargılanma sonucu beraat ettirilen sorumluların hesap ve işlemlerinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Bu nedenle, hükmen onanmış hesaplar hakkında da yargılamanın iadesi yoluna gidilmesi doğal ise de; 832 sayılı Yasanın 74 üncü maddesinin 2 nci bendinde, yargılamanın iadesi süresinin ilâmın tebliği tarihinden itibaren 5 yıl olduğu belirtilmekte; oysa, hükmen onanmış hesaplar için ilâm çıkarılmadığından anılan sürenin başlangıcı boşlukta kalmaktadır.

74 üncü maddenin 2 nci bendine hükmen onanmış sayılan hesaplar için de yargılamanın iadesi süresinin başlangıcını belirten bir ilave yapmak suretiyle hem yargılamanın iadesi süresinin başlangıcı konusundaki boşluk giderilmiş hem de hükmen onanan hesaplar hakkında da bu kanun yoluna başvurulabileceği açıklığa kavuşturulmuştur. Bu ilave yapılırken Anayasanın 164 üncü maddesindeki kesinhesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildirimiminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmesinin Sayıştayın denetim ve hesap yargılama-
masını önlemeyeceği şeklindeki hükmünün 81 inci maddeye aynen alınmış olması karşısında, mevcut metinde yer alan «Türkiye Büyük Millet Meclisinden kesinhesabı geçmiş olsun olmasın» ibaresine yer verilmemiştir.

Madde 11, 12. — Genel gerekçede açıklanan görüşler ışığında karar düzeltilmesi hakkının tam ve kâmil olarak kullanılmasını sağlayan düzenleme yapılmıştır.

Yürürlükteki hükme göre ancak temyiz isteminde bulunmuş olanlar karar düzeltilmesi isteminde bulunabilmekte ve bu yüzden de bu kanun yolu çok sınırlı bir uygulama alanı bulabilmektedir. Yapılan düzenlemeyle karar düzeltilmesi isteminde bulunma hakkı Sayıştay Kanununun 63 üncü maddesinde yazılı ilgililere teşmil edilmiştir.

Bu düzenlemeyle temyiz sebeplerinden en az birinin mevcut olması karar düzeltilmesi sebepleri arasına dahil edilmiş ve böylece adli ve idari yargılama usullerinde aynı konuyu düzenleyen hükümlerle paralellik sağlanmıştır.

Karar düzeltilmesi istem ve incelemesinin temyiz şekil ve usulleri çerçevesinde yürütülmesi düşünüldüğünden yeni bir düzenlemeye gidilmeyerek mevcut düzenlemenin temyiz şekil ve usullerine atf yapan hükmü aynen alınmış; ayrıca karar düzeltilmesinin duruşmalı yapılabilmesi olanağı sağlanmıştır.

Gerek adli gerek idari yargıda bidayet mahkemeleri kararlarının temyizi, kural olarak icrayı durdurmamaktadır. Ancak Sayıştay ilamlarının infazı için, bunların, temyiz edilmek veya temyiz süresini geçirmek suretiyle kesinleşmesi gerektiğinden, infaza geçilebilmesi için ya temyiz edilmek suretiyle kesinleşmesi ya da temyiz süresinin geçirilmesi icabetmektedir ki, bu haliyle Sayıştay ilamlarının yerine getirilmesi hayli gecikmektedir. Bu nedenle Hazine alacağının tahsilinin daha da geciktirilmemesi bakımından, karar düzeltilmesi talebinde bulunulmasının kesin hükmün yerine getirilmesine engel teşkil etmeyeceği yolunda bir fıkra getirilmiştir.

Madde 13. — Sayıştay Kanununun 81 inci maddesi, Anayasanın 164 üncü maddesi muvacehesinde gerekli redaksiyonlar da yapılmak suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

Madde 14. — Kesinhesap kanunu tasarılarına Sayıştay ilamlarının infaz derecesini gösteren bir cetvel bağlanmasını öngören 83 üncü maddenin anaikkesi korunmakla beraber, genel uygunluk bildirimiminin düzenlenmesine ilişkin diğer maddeler yeniden düzenlenmiş bulunduğundan, bu madde de ifade yönünden yeni düzenlemeyle uyumlu hale getirilmiş; bu arada, anılan cetvele kesinhesapların düzenlendiği tarihe kadar kesinleşmiş ilamların infaz durumunun dercedilmesi hususu belirtilmek suretiyle uygulamadaki bazı tereddütler giderilmiş olup; kesinleşip tümüyle tahsil edilen ve bir kez cetvele alınmış olan ilamların daha sonra cetvele alınmayacağı doğaldır.

Madde 15. — Anayasanın 164 üncü maddesinde, kesinhesap kanunu tasarılarının, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemişse ilgili oldukları malf yılın sonundan başlayarak en geç yedi ay içinde, genel uygunluk bildirimlerinin de, ilişkin oldukları kesinhesap kanunu tasarısının verilmesinden başlayarak en geç yetmiş beş gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması öngörülmüştür.

Mevcut sistemde, 832 sayılı Yasanın 85 ve 86 ncı maddelerine göre kesinhesaplara ilişkin işlemler ilk aşamada denetçilerden kurulu kesinhesap şubesinde yürütülmekte ve düzenlenen raporlar ikinci derecede dairelerce incelenerek karara bağlanmakta ve bu kararların her yıl sırasıyla bir üye tarafından incelenmesi suretiyle düzenlenen üye raporları daire kararıyla birlikte Maliye Bakanlığı temsilcisi (genel bütçe dışında kalan dairelerin kesinhesaplarında ilgili dairenin temsilcisi) ve Sayıştay Savcısı da hazır bulunduğu halde Genel Kurulda görüşülerek genel uygunluk bildirimlerine son şekli verilmektedir.

832 sayılı Yasanın 86 ncı maddesinde, kesinhesaplar hakkında dairelerce verilen kararlar üzerine üyelerce düzenlenmesi öngörülen raporların hazırlanması zaman almakta, genel uygunluk bildirimlerinin hazırlanma sürecini uzatmaktadır. Bu itibarla, genel uygunluk bildirimlerinin hazırlanmasında üyelerce ayrıca rapor düzenlenmesinden vazgeçilmiştir.

Kesinhesap Şubesinde düzenlenen raporların ikinci derecede dairelerce incelenmesi keyfiyetine gelince; bu konuda dairelerin daha ziyade yargı aşamasında elde ettikleri verilerle genel uygunluk bildirimlerine katkıda buldukları, oysa sürenin kısaltılmış olması nedeniyle genel uygunluk bildirimlerinin yargının sonuçlanması beklenilmeksizin sunulması gerektiği nazara alındığında, kesinhesaplar hakkında denetçiler tarafından hazırlanan raporların ikinci derecede dairelerce incelenmesi zorunluluğunun kaldırılması, genel uygunluk bildirimlerinin süresinde verilmesi bakımından gerekli bulunmaktadır.

Anayasanın 164 üncü maddesi muvacehesinde genel uygunluk bildirimleri, genellikle rakamsal sonuçların uygunluk derecesinin içereceği cihetle çok kere katma bütçeli kesinhesapların görüşülmesi sırasında daire temsilcisinden bilgi alınmasını veya açıklama yapılmasını gerektirecek bir durum olmayacaktır. Oysa ki, mevcut hükümlere göre genel uygunluk bildirimlerinin görüşülmesi sırasında yetkili bir temsilcinin hazır bulunması zorunluluğu vardır. Çoğunlukla Ankara dışındaki illerden gelmek durumunda olan katma bütçeli dairelerin temsilcileri bakımından gelip gitmeleri çalışmalarını aksatmakta, genel uygunluk bildirimlerinin görüşülmesinde hazır bulundurulmalarında fazlaca zorunluluk doğmamaktadır. Bu nedenle, katma bütçelerin kesinhesaplarına ilişkin genel uygunluk bildirimlerinin görüşülmesinde idaresi temsilcisinin bulunması zorunluluğu kaldırılmış, Sayıştayın gerekli görmesi halinde temsilci çağırılması ilkesi benimsenmiştir.

Bu görüşler ışığında, halen 85 ve 86 ncı maddelerde açıklanmış bulunan genel uygunluk bildirimlerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar 85 inci maddede belirtilmiştir.

Madde 16. — 87 nci maddeye göre Sayıştay denetimine tabi tüm sabit, döner sermaye ve fon şeklindeki hesapların her biri için Yasama Organına her yıl rapor sunulması gerekmektedir.

Sayı itibariyle hayli büyük boyutlara ulaşan, ileride daha da artacağı düşünülen bu saymanlık hesaplarına ilişkin bulgular çoğu kez müstakil rapor konusu olacak ağırlıkta olmamaktadır. Bu itibarla, gereğine göre bulguların ya müstakil bir raporla ya da aynı bütçe rejimine tabi olan idare ve kurumların denetim sonuçlarının tek bir raporla Yasama Organına sunulması imkânı sağlanmıştır.

Madde 17. — Başkan ve üyelerin aylık, ödenek ve diğer malî hakları, öteden beri benzeri anayasal kuruluşlar olan Yargıtay ve Danıştay başkan ve üyelerinin aylık ve ödeneklerine denk bir şekilde düzenlene gelmiştir.

Başkan ve üyeler dışındaki Sayıştay meslek mensuplarıyla (denetçi ve raportörler) Sayıştay Savcı ve yardımcılarının görevlerinin niteliği, Danıştay tetkik hâkimleri ile savcılarının görevlerine benzer olması itibarıyla bunların aylık ve diğer malî hakları sürekli olarak eşit tutulmuştur.

Daha önceki personel rejimlerinde gözetilen bu eşitlik 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek geçici 7 ve 8 inci maddeleriyle korunmuş olup daha sonra yargı ödeneğine ilişkin olarak çıkarılan yasalarda da Sayıştay ile Yargıtay ve Danıştay arasında bu eşitlik korunmuştur.

Bu itibarla, Sayıştay Kanununda bu haklarla ilgili olarak yapılacak düzenlemeler, anılan organlara ilişkin düzenlemelerin aynısı ya da benzeri olacaktır.

Öte yandan, benzer organların mensuplarının malî haklarında değişiklik yapıldığında, denkliği korumak açısından Sayıştay Kanununda da değişiklik yapılması gerekli olmaktadır. Bazen, bu değişikliğin gecikmesi nedeniyle belli bir süre denklik bozulmaktadır. Malî haklar bakımından statüleri aynı olan organlar için bu statülerin ayrı yasalarda düzenlenmesi yerine benzeri bir kuruluş için belirlenmiş veya belirlenecek statüye atıfta bulunulması, gerek Yasama Organının çalışmaları gerekse benzeri kuruluşlar arasında bir uyum sağlanması açısından uygun görülerek, keyfiyet, 92 nci maddeyle bu doğrultuda düzenlenmiştir.

Sayıştay mensuplarının ödeneklerini düzenleyen 832 sayılı Kanunun 1260 sayılı Kanunla değişik 92 nci maddesinin 657 sayılı Kanun ve 1327 sayılı Kanunla bu Kanuna eklenen ek geçici 7 ve 8 inci maddeleri karşısında işlerliği ve uygulama yeri kalmadığından, bu maddede, Sayıştay meslek mensuplarıyla Savcı ve yardımcılarının aylık, ödenek ve diğer malî hakları düzenlenmiştir.

Ayrıca, yapılan gönderme ile denetçi yardımcıları ve denetçi yardımcısı adaylarının durumu karşılanmadığından, maddeye, bunların aylık, ek gösterge ve diğer malî haklarını düzenleyen bir bent eklenmiştir.

Madde 18. — 832 sayılı Sayıştay Kanununun düzenlenmesinde her daire nezdinde iki uzman denetçi çalışmak üzere on altı uzman denetçi kadrosu verilmiş olduğundan, 94 üncü maddede daire nezdinde görev

yapacak bu uzman denetçilerin sicillerinin ilk derecede nezdinde çalıştığı daire üyelerinden biri ikinci derecede daire başkanı tarafından düzenlenmesi öngörülmüştür. Bu tarihten sonraki genel personel rejimindeki değişikliğe paralel olarak Sayıştay Başkan ve üyeleri dışındaki meslek mensuplarının derece aylıklarıyla kadro unvanlarında zorunlu değişiklikler olmuş; doğrudan denetim ve inceleme faaliyetinde bulunan denetim elemanları için de uzman denetçilik kadro unvanı ihdas edilmiştir. Sayıştayda inceleme faaliyeti gruplar halinde olmakta, her grubun da bir şefi bulunmaktadır. Bu çalışma düzeni gereği grup şefi nezdinde de uzman denetçi çalışır hale gelmiştir.

94 üncü maddede ilke olarak grupta çalışan denetçilerin kadro unvanı ne olursa olsun ilk derece sicil amirinin grup şefi olması esası kabul edilmiştir. Oysa, 94 üncü maddenin A fıkrasındaki hüküm muvacehesinde grupta çalışan uzman denetçilerin ilk derece sicil amiri bir üye olmaktadır. Bu sakıncayı gidermek amacıyla A fıkrasından «uzman denetçiler» ibaresi çıkarılmıştır. Böylelikle B fıkrasında grup şefinin sicil vereceği denetim elemanlarının kadro unvanları belirtilmeden tümünü kapsayacak şekilde kullanılan «Denetçiler» tabirine uzman denetçiler de dahil olacağından, bunlara, grup şefleri tarafından sicil verilmesi imkânı sağlanmıştır.

Bu arada, kurullara bağlı olarak raportörlük birimlerinde görev yapan meslek mensuplarından birim amiri durumunda olan başraportör veya raportörlerin sicillerinin grup şeflerinin; diğerlerinin ise, grup denetçilerinin tabii olduğu esaslar dairesinde düzenlenmesi ilkesi benimsenmiştir.

Maddenin A ve B fıkraları bu esaslar dairesinde değiştirilmiştir.

Söz konusu 94 üncü maddenin son fıkrası hükmü gereğince çıkarılmış bulunan Sayıştay Meslek Mensuplarına Ait Sicil İyönetmeliği uyarınca sicil puanlarını oluşturan faktörlerden birisi, dairelerce denetçi raporlarına verilen puanların ortalaması esas alınarak saptanan puanlar olmaktadır. Sicil amirleri de bu puanla bağlı kalmaktadır. Rapor notlarının sicillere etkili olması uygun görülmekte ise de, Yasada açık biçimde yer almayan bu keyfiyetin İyönetmelikle getirilmiş olması nedeniyle hukukî ihtilaf yaratabileceği düşünüldüğü için maddeye bu husus eklenmiştir.

Madde 19. — 832 sayılı Kanunun değişik 32 ve 105 inci maddeleri sözleşmelerin tescilinde ortaya çıkan sorunların çözümü ile yönetmeliklerin görüşülüp karara bağlanması yetkisini Daireler Kuruluna vermiş bulunmaktadır.

Çalışmaya ara verme dönemlerinde Daireler Kurulu toplanmadığı için idarenin ivedi işlerine ilişkin sözleşmeleri ile yönetmelikleri görüşülememekte bu durum idareyi güç durumda bırakmaktadır.

Bu nedenle Kanunun «Çalışmaya ara verme» başlıklı 101 inci maddesine bir fıkra eklenmiş ve bu dönemde Daireler Kuruluna ilişkin görevlerden gecikmesinde sakınca umulanların, görevli dairece yerine getirilmesine imkân sağlanmıştır.

Yapılan düzenlemeye göre, idare eğer isterse, çalışmaya ara verme süresi bittikten sonra, görevli daire kararının bir kez de Daireler Kurulunda görüşülmesini isteyebilecektir.

Madde 20. — Aynı Kanuna ek maddeler eklenmiştir.

Ek Madde 1. — 832 sayılı Sayıştay Kanununun çeşitli maddelerinde (Örneğin 5, 6, 25, 27, 32, 84, 86, 87, 88, 89, 108) «Millet Meclisi», «Cumhuriyet Senatosu» ve «T.B.M.M. Bütçe Karma Komisyonu» tabirleri yer almış bulunmaktadır.

T.B.M.M., 1961 Anayasasında Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu olmak üzere iki meclisten oluşmakta iken 1982 Anayasasında tek meclisli bir organ olarak düzenlenmiştir.

Yasama Organının bu yeni biçimi karşısında, bu organların anıldığı maddelerde değişiklik yapılması yerine 832 sayılı Yasada belirtilmiş olan «Millet Meclisi» ve «Cumhuriyet Senatosu» na ilişkin yetkilerin «Türkiye Büyük Millet Meclisi»nce kullanılmasını; «Bütçe Karma Komisyonu»na ilişkin görevlerin ise «Bütçe Komisyonu» tarafından yerine getirilmesini öngören bir madde düzenlenmiştir. Bu yetkilerin kullanılmasından kanun veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İktüzüğünde belirlenen usul ve esasların geçerli olacağı doğal olmakla birlikte herhangi bir tereddüde yer bırakmamak için bu husus maddede ayrıca belirtilmiştir.

Bu münasebetle ele alınması gereken bir husus da, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan Sayıştay raporları hakkında ne yolda işlem yapılacağıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan Sayıştay raporlarının değerlendirilmesinin Yasama Organının hangi görevleri arasında olduğu belirlenemediğinden, bugüne değin söz konusu raporlar, herhangi bir işleme tabi tutulmadan bekletilmektedir.

Bu hususa Millet Meclisi İçtüzüğünde hiç değinilmemiş; Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünde ise, Sayıştay raporlarının genel görüşme konusu yapılacağı belirtilmiştir.

Yüksek Denetleme Kurulunun benzeri raporlarının genel görüşme konusu yapılması, 468 sayılı Kamu İktisadî Teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda öngörülmüştür.

Yürütme organının işlemlerinin denetlenmesi sonucuna ilişkin bulguları içeren Sayıştay raporlarının, yasama Organının yürütmeyi denetleme yollarından biri olan genel görüşme konusu olabileceği görüşüyle bu hususu belirleyen bir fıkra önerilmiştir.

Ek Madde 2. — 1 inci «Ek Madde»nin getirilme sebepleri genel gerekçede ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Bu maddeyle getirilen sisteme göre, Sayıştay ve Danıştay kararları arasında uyumsuzluk bulunduğu iddiası ortaya çıktığında, uygulanamayacak olan Sayıştay kararları olduğundan konunun önce Sayıştayda görüşülmesi gerekir. Uyumsuzluk bulunup bulunmadığının Sayıştay yerine idarede sonuçlandırılması halinde, idareye, yargı kararlarını irdeleme, hatta uyumsuzluk bulunmamasına rağmen aksi sonuca varmak suretiyle yargı organı yerine karar verme imkân ve yetkisi sağlanmış olur ki, bu durum ne Anayasanın kuvvetler ayrımı ilkesiyle, ne de 160 ıncı maddenin gerekçesiyle bağdaşır.

Kesinleşmiş Sayıştay hükmünün yeniden görüşülmesi için tek yol yargılamanın iadesi olabileceğinden Sayıştayın kesin hükmünün değerlendirilmesi de ancak bu kanun yolunun kullanılmasıyla sağlanabilmektedir. Bu durumda Sayıştay, Danıştay kararını esastan inceleyemeyecek, uyumsuzluğun var olup olmadığını saptayacak, uyumsuzluk olduğu sonucuna varırsa, Anayasa hükmü uyarınca Danıştay kararı uygulanacaktır.

Anayasanın 160 ıncı maddesiyle, Danıştay ve Sayıştay kararları arasında uyumsuzluk bulunması halinde, çözümün ne olacağı belirlenmiş ve Danıştay kararlarının esas alınması öngörülmüştür. Genel gerekçede ayrıntılı bir biçimde açıklandığı üzere uyumsuzluğun, hem genel hukuk kuralları hem de her iki organın yetkileri, kararlarının niteliği göz önünde tutularak, uyumsuzluğa konu olan kararların, bu kararları tesis eden iki yargı organının kendi usulleri içinde giderilmesi en uygun tarz olarak düşünülmüş ve bu amaçla bir ek madde düzenlenmiştir.

Burada vurgulanması gereken diğer bir husus da, gerek Sayıştayca, gerekse Danıştayca uyumsuzluğun var olup olmadığının saptanmasına ilişkin faaliyetleri ve kararları, diğer anafaaliyet ve kararları niteliğinde olmayıp uyumsuzluğun çözümüne ilişkin bir yöntem olarak düşünüldüğünden, bu düzenleme ne Danıştayın bir yargısal kararının Sayıştayda ne de Sayıştayın bir yargısal kararının Danıştayda inceleneceği anlamına gelmemektedir. Bu her iki organa yasanın verdiği istisnai bir görev olmaktadır. Her iki organa ilişkin Anayasa maddeleri de böyle bir yasal düzenlemeye izin vermektedir.

Bu ek madde, Sayıştayın kesinleşmiş kararlarının infazı aşamasında çıkacak uyumsuzluğun çözümüne ilişkin olup, Sayıştay Yargısının daha önceki aşamalarında uyumsuzluk iddiası ortaya atıldığında, bu iddianın, kendi usulleri içerisinde değerlendirileceği kuşkusuzdur.

Öte yandan üniversitelerde, Yargıtay ve Danıştay gibi benzer kuruluşlarda olduğu üzere Sayıştay meslek mensuplarıyla savcı ve yardımcılarının resmî kıyafetlerinin şekli ile bunların giyilme zaman ve yerlerinin yönetmelikle belirleneceğine dair «Ek madde 3» düzenlenmiştir.

Sayıştayda, yayın faaliyetlerinin ve diğer bir kısım hizmetlerin etkili bir şekilde yürütülebilmesi için; benzer Anayasal kuruluşlarda olduğu gibi döner sermaye kurulmasının uygun olacağı düşünülmüş ve bu amaçla Ek Madde 4 düzenlenmiştir.

Madde 22. — Anayasanın 164 üncü maddesi muvacehesinde genel uygunluk bildirimlerinin hazırlanması ve sunulması 81 ve 85 inci maddelerde düzenlendiğinden, uygulama alanı kalmayan 82, 84 ve 86 ncı maddeler yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kesinleştiği halde, yerine getirilmemiş vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevlere ilişkin olup, Danıştay kararları ile uyumsuzluk halindeki Sayıştay kararları hakkında da bu Kanunla getirilen ek madde hükmünün uygulanmasını sağlamak üzere bu geçici madde önerilmiştir.

Geçici Madde 2. — Kanun teklifiyle dairelerin toplanma ve karar nisapları değiştirilmiş olup; dairelerin, önerilen biçimde oluşması zaman alacağından, bu süre içinde daire faaliyetlerinin aksamamasını sağlamak amacıyla, asgari beşer üye bulunması gerektiğinden hareketle dairelerin üye sayısının beşe tamamlanmasına değin eski hükmün uygulanması öngörülmüştür.

Madde 23, 24. — Bu maddeler yürürlük ve yürütmeye ilişkindir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 2/118

Karar No. : 42

30 . 10 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ankara Milletvekili Hazım Kutay tarafından hazırlanarak 15.6.1984 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve 18.6.1984 tarihinde Komisyonumuza havale edilen «21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununda Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Dört Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi» Komisyonumuzun 22, 24, 25 ve 26 Ekim 1984 tarihli 12, 13, 14 ve 15 inci birleşimlerinde Hükümet ve Sayıştay Temsilcilerinin de katılımıyla görüşüldü.

Bütün ülkelerde halk, kendisinden toplanan vergilerin nasıl kullanıldığının denetlenmesini ister. Bu nedenle bütün ülkelerin devlet kuruluşları arasında Sayıştay ve benzeri yüksek denetim organları vardır. Gerçek anlamda ilk Sayıştaylar, ondokuzuncu yüzyılda parlamentoların kurulmasıyla ortaya çıkmışlar ve parlamento adına denetim görevini yürütmeye başlamışlardır. Bu gün, devletin görevlerinin artmasına paralel olarak sayıştayların denetim alanları da giderek genişlemiştir. Sayıştayları denetim sonuçlarının değerlendirilmesi açısından ikiye ayırmak mümkündür. Birinci grupta, Kıta Avrupası ülkelerde yer alan ve «Hesap Mahkemesi» adı verilen Sayıştaylar yer alır. Bu Sayıştaylarda, denetim bulgularının bir bölümü kendi yapıları içinde kesin sonuca bağlanır. Sonuca bağlanamayanlar ise parlamentoya sunulur. İkinci Grupta yer alan sayıştaylarda ise, denetim sonuçlarının tamamı parlamentoda karara bağlanır.

Sayıştaylar, ülkelere göre birtakım farklı özellikler gösterse de, pek çok ortak özellikler taşırlar. Bu ortak özelliklerin başında, denetim sonuçları hakkında parlamentolara raporlar sunmak ve fonların israf edilmeden nasıl verimli kullanılabileceğinin araştırmasını yapmaktır.

Türk Sayıştayının kurulması ve gelişimi, Batıya paralel bir durum gösterir. Bu alandaki ilk kurumu 1862 yılında götürürüz. Fransız sayıştayı örnek alınarak kurulan bu kurumun adı «Divanı Muhasebat» tir. Üç yıl sonra 29 Nisan 1865 tarihinde nizamnamesi yayınlanarak Sayıştayın yapısı, görev ve yetkileri bir statüye bağlanmıştır. Bu nizamnameye göre Sayıştay, biri Maliye, diğeri Muhakeme olmak üzere iki daireden meydana gelen, nezaretler ile diğer kuruluşların gelir, gider ve muhasebe işlerini denetleyen, yargı yetkisiyle

donatılmış bir organdır. Daha sonra 1876 Anayasasının 105-107 nci maddelerinde yer alan Sayıştay, 1878 tarihinde bir kararnameyle yeniden düzenlenmiştir. Türk Sayıştayının tarihî gelişiminde bu kararnamenin önemli bir yeri vardır.

Cumhuriyet döneminde ise, 24 Kasım 1923 tarihinde 374 Sayı ile «Divanı Muhasebatın Sureti Intihabına Dair Kanun» çıkarılarak Sayıştay yeniden kurulmuştur. Birkaç kez değişikliğe uğrayan bu kanun en sonunda 1961 Anayasasında yer almış ve 1961 Anayasasının 127 nci maddesiyle, Sayıştayın kullandığı yargı yetkisi, anayasal bir ilke haline gelmiştir. Sayıştayın bugünkü kuruluş ve işleyişi, 21 Şubat 1967 tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanunu ile bu kanunun bazı maddelerini değiştiren ve bu kanuna bazı maddeler ekleyen 21 Mayıs 1970 tarih ve 1260 Sayılı; 16 Ekim 1981 tarih ve 2534 Sayılı Kanunlarla düzenlenmiştir. Bu günkü Anayasamızın Sayıştayı düzenleyen 160 ıncı maddesinde, Sayıştayın 1960 Anayasasında yer alan özellikleri korunmuş ancak, Sayıştay Kararlarına karşı idarî yargı yoluna başvurulamayacağı vurgulanmak suretiyle, 1961 Anayasasından sonra hukuk alanında ve ilgili yüksek yargı organlarında Sayıştayın tartışma konusu yapılmış olan kesin hükümlerinin niteliği açıklığa kavuşturulmuştur. Anayasamızın 160 ıncı maddesinde yer alan bir diğer önemli yenilik de, vergi ve benzeri malî yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasında uyumsuzluklarda, Danıştay kararlarının esas alınacağıdır. Yeni Anayasamızda genel uygunluk bildirimlerinin, sunulma süreleri kısaltılmış; ayrıca 832 sayılı Sayıştay Kanununun çıkarılmasından sonra 1961 Anayasasında 1488 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikle Silahlı Kuvvetler, elinde bulunan devlet mallarının denetlenmesi usullerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüş ve bu hüküm yeni Anayasada da yer almış olmasına rağmen bugüne kadar yasal bir düzenleme yapılmamış bulunduğundan, Sayıştay Kanununda bu Anayasa hükümleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılmış, sorumluluk halleri içinde yeni düzenlemeler getirilmiştir. Yürürlükteki mevzuatımıza göre, sorumlular, iderelerine bırakılan kamu fonlarından ve mevcutlarından peşinen sorumlu sayılmakla, uygulamalarının mevzuata uygunluğunu kanıtlamak zorunda bırakılmakta, bunu kanıtlayamadıkları takdirde fondan eksilen miktarı tazminle yükümlü tutulmaktadırlar; oysa fonların ve mevcutların kullanımı karşılığı bir mal veya hizmet alınmış olabilir, daire veya kurum yarar sağlayabilir. Bu durum sorumluların mevzuata uygun davranmadıkları gerekçesiyle sorumlu tutulmaları adilane bir uygulama görülmemektedir. Bu nedenle bazı daire ve kurumlar, haksız bir zenginleşmeyi gerçekleştirebilmektedirler. Bu görüşlerden hareketle; mevzuata aykırı uygulamaların sonucu bir zarar ortaya çıkmışsa sorumluların bu zararı tazminle yükümlü tutulmaları ilkesi benimsenerek Sayıştay Kanununda bu hususu sağlayacak değişiklikler yapılmış, zarardan sorumlu tutulma ilkesinin yanısıra zarara neden olmayan mevzuata aykırı işlemin sorumlularının da en çok birer aylıkları tutarında tazminle yükümlü tutulabilmeleri veya haklarında disiplin kovuşturması yapılması öngörülerek bu durumda müeyyidesiz bırakılmamıştır.

Bu düzenlemelere ilaveten, uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçların, kuruluş kanununda yapılmasını gerektirdiği değişiklikler de gerçekleştirilmiştir.

Komisyonumuzda teklifin görüşülmesi sırasında söz alan üyeler Sayıştay Kanununda yapılan değişiklikler hakkında ilgililere soru yönelterek izahat istemişlerdir.

Komisyon üyelerinin sorularını cevaplayan kuruluş temsilcileri yaptıkları açıklamalarda değiştirilmesi istenen Sayıştay Kanunu ile getirilen yenilikleri şu şekilde sıralamışlardır.

Genel uygunluk bildirimlerinin Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulma süresinin Anayasamızın amir hükmü yönünde sınırlandırıldığını,

Sayıştay kararları ile Danıştay kararları arasında uyumsuzluk bulunduğu takdirde uyumsuzluk konusunun bu orgalarca incelenmesi ve kendi yöntemleri içinde sonuçlandırılması hususunda gerekli değişikliğin yapıldığını,

Silahlı Kuvvetlerin elinde bulunan Devlet mallarının denetleme usullerinin Millî Savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak Sayıştayın görüşü alındıktan sonra Maliye, Millî Savunma ve İçişleri bakanlıklarının hazırlayacağı yönetmelikle yürütüleceği hükmünün getirilmiş olduğunu,

Ayrıca, fon ve mevcutların kullanımında daire veya kurumu zarara uğratmayan hatta kâra dahi geçirebilen fakat mevzuata aykırı olan uygulamalar, çeşitli yakınmalara neden olduğundan mevzuata aykırı işlemleri sonucu bir zarar ortaya çıkmışsa sorumluların bu zararı tazminle yükümlü tutulmaları ilkesi benimsene-

rek, Sayıştay Kanununda bu hususu sağlayacak değişikliklerin yapılması, zarardan sorumlu tutulma ilkesinin yanısıra zarara neden olmayan mevzuata aykırı işlemin sorumlularının en çok birer aylıkları tutarında tazminle yükümlü tutulabilmeleri veya haklarında disiplin kovuşturması yapılması hususunda yeni düzenleme getirildiğini,

Diğer taraftan yüksek mahkemelere paralel olarak Sayıştayın özlük haklarının kendi kuruluş kanunıyla düzenlenmiş olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bu açıklamalardan sonra teklifin tümü benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi birinci ve ikinci fıkraları toplantı nisabının belirtilmesi ve oyların eşit olması halinde başkanın oyunun iki oy sayılması amacıyla tek bir fıkra halinde düzenlenmiş ve madde bu değişikliklerle kabul edilmiştir.

Teklifin 2 nci maddesinde yer alan Sayıştay bütçesinin ita amirinin kim olacağı hususunu amaçlayan maddesi Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana süregelen bir teamül haline gelmiş bulunan uygulama nedeniyle madde metninden çıkarılmıştır.

Teklifin 3 üncü maddesinde yer alan «uygunluk bildirimlerini» ibaresi «Genel uygunluk bildirimlerini» olarak, «içinde» kelimesi de «içerisinde» şeklinde değiştirilmiş ve 2 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 4 üncü maddesinde yer alan «Millî Savunma Bakanlığının» ifadesi «ilgili bakanlıkların» şeklinde değiştirilmiş ve 3 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 5 inci maddesi Anayasaya atıf yapması nedeniyle madde metni yeniden düzenlenmiş ve 4 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 6 ncı maddesi, yargulamada objektif esaslara göre yargılama yapılmadığı bazı subjektif konuların mevcut olduğu gerekçesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

Teklifin 7 nci maddesinde yer alan «veya Hazine zararının saptanamaması nedeniyle incelemenin genişletilmesine veya bilirkişi incelemesine» ifadesi uygulamada bürokratik engelleri daha da artıracak gerekçesiyle madde metninden çıkarılmış ve 5 inci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 8 inci maddesinde yer alan «yanlışlık» kelimesi «hata» olarak değiştirilmiş ve 6 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 9 uncu maddesi 7 nci madde, 10 uncu maddesi 8 inci madde ve 11 inci maddesi de 9 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 12 nci maddesinde yer alan birinci fıkra, 832 sayılı Kanunun 79 uncu maddesinde, bu fıkrada belirtilen hükümlerin mevcut olduğu orada daha geniş izah edildiği burada tadat edilmesinin gereksiz olduğu gerekçesiyle madde metninden çıkarılmış ve 10 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 13 üncü maddesinin 2 nci fıkrasına saymanlıkların hesapları incelenip yargılama sonucu kesinhesaplara ilişkin bulguları içeren raporları ilk bildirimlerle sunulması amacıyla «ilk genel uygunluk bildirimi ile birlikte ek olarak» ifadesi eklenmiş, «ek-bildirimle» sözcüğü metinden çıkarılmış ve 11 inci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 14 üncü maddesinde yer alan «düzenleme tarihine kadar» ifadesi «ait olduğu yılın sonuna kadar» şeklinde değiştirilmiş, «derecesini» kelimesi de «oranını» olarak düzeltilmiş ve 12 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 15 inci maddesinin son fıkrası, raporların Genel Kurulda görüşülürken ilgili kurumun temsilcilerinin de bulunmasını sağlayacak şekilde değiştirilmiş ve 13 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 16 ncı maddesi 14 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 17 nci maddesi diğer yargı organlarındaki meslek mensuplarına verilen ek gösterge ve tazminat gibi sosyal hakları da kapsayacak şekilde madde metni yeniden düzenlenmiş ve 15 inci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 18 inci maddesi 16 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 19 uncu maddesinde yer alan «umulanlar» kelimesi «görülenler» olarak değiştirilmiş ve 17 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 20 nci maddesi, bağlı ek 1 inci maddesinde yer alan «Bütçe» kelimesi «Plan ve Bütçe» olarak değiştirilmiştir.

Ek 2 nci maddesi Sayıştay ve Danıştay kararları arasında uyumsuzluk bulunduğu halinde ilgililerin Danıştaya başvurmaları durumunda uyumsuzluğun Danıştay kararları doğrultusunda giderilebileceği şeklinde madde metni yeniden düzenlenmiş,

Ek 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiş,

Ek 4 üncü maddesi mevcut döner sermayeli kuruluşlarının rantabl çalışmadığı, tatbikatta birçok aksaklıkları görüldüğü ve döner sermaye işlemleri 1050 sayılı Kanuna tabi olmadığı gerekçesiyle madde metninden çıkarılmış ve bu değişikliklerle 18 inci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 21 inci maddesinde yer alan «ile diğer kanunları bu kanuna aykırı» ibaresi diğer birçok kanuna atıf yapması ve belirsizlik ifade etmesi nedeniyle madde metninden çıkarılmış ve 19 uncu madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin geçici 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin geçici 2 nci maddesine üye seçimlerinin zamanında yapılabilmesi için maddenin sonuna bir paragraf eklenmiştir.

Sayıştayda boş bulunan üyeliklerle, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ek olarak çıkarılan Bakanlar Kurulunun 18.7.1984 tarih ve 8/8360 sayılı Karar gereğince verilen kadrolara seçim yapılması amacıyla teklife yeni geçici 3 üncü madde eklenmiştir.

Teklifin 22 nci maddesi 20 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin, Kanunun yürütülmesini düzenleyen 23 üncü maddesi «Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı yürütür» şeklinde yeniden düzenlenmiş ve 21 inci madde olarak kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Metin Emiroğlu</i> Malatya	Başkanvekili <i>Ayca Çakıroğulları</i> Denizli	Sözcü <i>Alaattin Fırat</i> Muş
Kâtip Üye <i>Kadir Demir</i> Konya	<i>Ahmet Akgün Albayrak</i> Adana	<i>Mehmet Deliceoğlu</i> Adıyaman
<i>Erol Ağaçlı</i> Geçici 3 üncü maddeye karşıyım. Kırklareli	<i>Nabi Sabuncu</i> Aydın	<i>M. Fenni İslimyeli</i> Balıkesir
<i>Ahmet Şamil Kazokoğlu</i> Bolu	<i>N. Oğuzhan Artukoğlu</i> Burdur	<i>İlhan Aşkın</i> Bursa
<i>Ayhan Fırat</i> 15 ve geçici 3 üncü maddeye karşıyım. Malatya	<i>Ünal Akkaya</i> Çorum	<i>Sururi Baykal</i> 15 inci ve geçici 3 üncü maddeye karşıyım. Ankara
<i>İsmail Şengün</i> Denizli	<i>Ahmet Sarp</i> Diyarbakır	<i>Türkân Turgut Arıkan</i> Edirne
<i>Metin Yaman</i> Erzincan	<i>Erzurum</i> <i>İlhan Aras</i>	<i>Togay Gemalmaz</i> Erzurum

Mustafa Rifki Yaylalı
Erzurum

M. Hayri Osmanlıođlu
Gaziantep

İhsan Gürbüz
Hatay
(İmzada bulunamadı.)

İbrahim Fevzi Yaman
Isparta

Tülay Öney
15 inci maddeye ve geçici 3 üncü
maddeye karşıyım.
İstanbul

Özdemir Pehlivanıođlu
İzmir

İbrahim Özbıyık
Kayseri

Cengiz Tuncer
Kayseri

Mehmet Budak
Kırşehir

Talat Zengin
Malatya

Haydar Özalp
Niğde

Fehmi Memiřođlu
Rize

Fahrettin Kurt
Trabzon

Ferit Melen
Van

ANKARA MİLLETVEKİLİ HAZIM KUTAY'IN
TEKLİFİ

21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununda
Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Dört Ek Madde
Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Daireler

Madde 14. — Bir başkan ile yeteri kadar üyeden kurulu daireler birer hesap mahkemesidir.

Daireler başkan ve dört üye ile toplanır; hüküm ve kararlar oyların çoğunluğuyla verilir.

Daireler;

a) Sorumluların hesap ve işlemlerini yargılayarak hükme bağlar.

b) Gerekliğinde, genel uygunluk bildirimleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak diğer raporlar hakkında görüş bildirir.

c) Birinci Başkan tarafından görüşülmesi istenilen konular hakkında karar verir.

Daire başkanlığının boşalması, daire başkanının izinli veya özürlü olması veya Birinci Başkanlığa vekâlet etmesi halinde en kıdemli üye daire başkan vekilliğini yapar. Kıdemde esas, üyeliğe seçilmez.

MADDE 2. — Aynı Kanunun 21 inci maddesine 3 üncü fıkradan sonra aşağıdaki fıkra eklenmiştir :
Birinci Başkan, Sayıştay bütçesinin ita amiridir.

MADDE 3. — Aynı Kanunun 28 inci maddesinin III üncü bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

III - Genel ve katma bütçelere ilişkin uygunluk bildirimlerini, Anayasada belirtilen süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

MADDE 4. — Aynı Kanunun 21.5.1970 tarih ve 1260 sayılı Kanunla değişik 30 uncu maddesine ilk fıkrasından sonra aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Askerî kadrolar hakkında yukarıdaki fıkra hükümü uygulanmaz. Bunların Sayıştaya gönderilme, saklanma ve yok edilme usulleri, Millî Savunma Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, gizlilik ilkesi göz önünde tutularak Sayıştayca saptanır.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU METNİ

21.2.1967 Tarih ve 832 Sayılı Sayıştay Kanununda
Değişiklik Yapılması ve Bu Kanuna Üç Ek Madde
Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — 21.2.1967 tarih ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Daireler

«Madde 14. — Bir başkan ile altı üyeden kurulu daireler birer hesap mahkemesidir. Daireler, başkan ve en az dört üyenin iştirakiyle toplanır; hüküm ve kararlar oy çokluğuyla verilir. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu iki sayılır.

Daireler;

a) Sorumluların hesap ve işlemlerini yargılayarak hükme bağlar.

b) Gerekliğinde, genel uygunluk bildirimleri ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak diğer raporlar hakkında görüş bildirir.

c) Birinci Başkan tarafından görüşülmesi istenilen konular hakkında karar verir.

Daire başkanlığının boşalması, daire başkanının izinli veya özürlü olması veya Birinci Başkanlığa vekâlet etmesi halinde en kıdemli üye daire başkan vekilliğini yapar. Kıdemde esas, üyeliğe seçilmez.»

MADDE 2. — Aynı Kanunun 28 inci maddesinin III üncü bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«III - Genel ve katma bütçelere ilişkin genel uygunluk bildirimlerini, Anayasada belirtilen süre içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.»

MADDE 3. — Aynı Kanunun 21.5.1970 tarih ve 1260 sayılı Kanunla değişik 30 uncu maddesine ilk fıkrasından sonra aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Askerî kadrolar hakkında yukarıdaki fıkra hükümü uygulanmaz. Bunların Sayıştaya gönderilme, saklanma ve yok edilme usulleri, ilgili bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle, gizlilik ilkesi göz önünde tutularak Sayıştayca saptanır.»

(Teklif)

MADDE 5. — Aynı Kanunun 38 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Sorumluların hesap ve işlemleri Sayıştayca kesin hükme bağlanması koşuluyla Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet mallarının denetlenmesi usulleri, Millî Savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak Sayıştayın görüşü alındıktan sonra Maliye, Millî Savunma ve İçişleri Bakanlıklarınca düzenlenecek bir yönetmelikle belirtilir.

MADDE 6. — Aynı Kanunun 45 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Sorumluluk halleri

Madde 45. — Sayıştayca, mevzuata uygun bulunmadığı kesin hükme bağlanan hesap ve işlemlerden doğan ve miktarı ile sorumluları kesin hükümde belirtilen Hazine zararını, sorumlular, ortaklaşa ve zincirleme veya tek başına tazminle yükümlüdürler.

Hazine zararının dairelerce saptanmasında :

1. Gider işlemlerinde;

a) Yapılan bir iş, hizmet veya alım karşılığı mevzuatta belirlenmiş miktardan fazla ödemeler,

b) Mevzuatta gösterilmiş usullere uyulmaması sonucu işin, hizmetin veya alımın daha yüksek değerle yapılması halinde belirlenebilen fazla ödemeler,

c) Herhangi bir iş, hizmet veya alım karşılığı olmaksızın yapılan ödemeler,

2. Gelir işlemlerinde;

İdare ve kurum alacaklarının tahakkuk, takip ve tahsil işlemlerinin mevzuatla öngörülen biçimde yürütülmemesi sonucu alınamayan miktarlar,

3. Mal işlemlerinde;

İyi idare edilmemesi, kullanılmaması veya korunmaması nedeniyle bir malın yok olması veya değerinde noksanlık meydana gelmesi halinde;

a) Yok olan malın, biliniyorsa yok edilme tarihindeki değeri; bilinmiyorsa kayıtlı değeri ile yok olmanın belirlendiği tarihler arasındaki en yüksek değer; yok olan malın kusursuz kullanımı sonucu eskime, yıpranma, bozulma ve benzeri nedenlerle meydana gelen değer kayıpları kanıtlandığı takdirde, bu değer düşüldükten sonra kalan değer,

b) Mevcut malların belirlenebilen değer kayıpları,

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

MADDE 4. — Aynı Kanunun 38 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Sorumluların hesap ve işlemleri Sayıştayca kesin hükme bağlanması koşuluyla Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet mallarının Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlenmesi usulleri Anayasanın 160 ıncı maddesi hükümlerine uygun olarak düzenlenir.»

(Teklif)

4. Bütçe dışı işlemlerde;
Belirlenebilen zarar miktarı,
Esas alınır.

Ancak, Hazine zararının varlığının saptanabildiği diğer hallerde de bu miktar için sorumlular tazminle yükümlü tutulabilirler.

Ödenek üstü harcamalarda ve kadrosuz istihdamlarda, Hazine zararı şartı aranmayabilir.

Mevzuata uygun bulunmayan işlemler sonucu belirlenebilen bir Hazine zararının bulunmaması halinde, işleme ilişkin tutardan sorumlular en çok birinci derecenin ilk kademe aylığı tutarında tazminle yükümlü tutulabileceği gibi durum disiplin kovuşturması yapılması ya da gerekli önlemlerin alınması için sorumluların bağlı bulunduğu daire veya kuruma da bildirilebilir.

Temyiz Kurulu kararları ile temyize başvurmama suretiyle ilamların kesinleşmesi keyfiyeti 63 üncü maddede sayılan ilgililere tebliğ edilir.

MADDE 7. — Aynı Kanunun 61 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Hüküm ve tutanaklar

Madde 61. — Hesap ve işlemlerin yukardaki maddelere göre yargılanması sonunda beraat veya tazmin hükmü verilir. Bu hükümler dışında gerekli görülen hususların ilgili mercilere bildirilmesi kararlaştırılabilir.

Yargılama sırasında, mahkemelere veya yürütülen bir soruşturma için ilgili idarî mercilere verilmiş olması nedeniyle belgeleri bulunmayan hesap ve işlemlerle yargılama konusu olan bir işleme ilişkin bilgi ve belgelerin yeterli görülmemesi veya Hazine zararının saptanamaması nedenleriyle incelemenin genişletilmesine veya bilirkişi incelemesine, kovuşturma veya soruşturma sonucunun beklenmesine gerek görülen hallerde, bu hususlara ilişkin hesap ve işlemlerin yargılanması durdurularak, sayman hesabı hakkındaki hükmün dışında bırakılabilir. Hüküm dışı bırakılan miktarlara ilişkin hesap ve işlemler, tamamlandıkları tarihten itibaren iki yıl içinde yargılanmadığı takdirde, 66 ncı madde hükmü uygulanır.

Verilen hüküm ve kararların özeti, daire başkanı tarafından rapora yazılıp imza edilir. Ayrıca tutanak yapılması ve daire başkanı ile üyeleri tarafından imza edilmesi lazımdır.

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

MADDE 5. — Aynı Kanunun 61 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Hüküm ve tutanaklar

«**Madde 61.** — Hesap ve işlemlerin yukarıdaki maddelere göre yargılanması sonunda beraat veya tazmin hükmü verilir. Bu hükümler dışında gerekli görülen hususların ilgili mercilere bildirilmesi kararlaştırılabilir.

Yargılama sırasında, mahkemelere veya yürütülen bir soruşturma için ilgili idarî mercilere verilmiş olması nedeniyle belgeleri bulunmayan hesap ve işlemlerle yargılama konusu olan bir işleme ilişkin bilgi ve belgelerin yeterli görülmemesi ve kovuşturma veya soruşturma sonucunun beklenmesine gerek görülen hallerde, bu hususlara ilişkin hesap ve işlemlerin yargılanması durdurularak, sayman hesabı hakkındaki hükmün dışında bırakılabilir. Hüküm dışı bırakılan miktarlara ilişkin hesap ve işlemler, tamamlandıkları tarihten itibaren iki yıl içinde yargılanmadığı takdirde, 66 ncı madde hükmü uygulanır.

Verilen hüküm ve kararların özeti, daire başkanı tarafından rapora yazılıp imza edilir. Ayrıca tutanak yapılması ve daire başkanı ile üyeleri tarafından imza edilmesi lazımdır.»

(Teklif)

MADDE 8. — Aynı Kanunun 66 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Şu kadar ki, sayman hesabını oluşturan cetvel-lerle eki belgelerdeki maddi yanlışlık ve tutarsızlıklar nedeniyle hesabın hükme bağlanmaya elverişli görülmediğinin daire kararıyla saptanması halinde, sayman hesabının verilme tarihi, hesabın tam ve doğru olarak düzenlendikten sonra Sayıştaya geldiği tarihtir.

MADDE 9. — Aynı Kanunun 73 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Temyiz Kurulunun tazmin hükmünün kaldırılmasına ilişkin kararları, temyiz konusu ilam maddesindeki bütün sorumluları kapsar.

MADDE 10. — Aynı Kanunun 74 üncü maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Yargılamanın iadesi isteminde bulunma süresi ilamın tebliği tarihinden itibaren beş yıldır. Bu süre, hükmen onanmış hesaplarda hesabın onandığı tarihten başlar.

MADDE 11. — Aynı Kanunun 77 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

3. Karar düzeltilmesi

Karar düzeltilmesi sebepleri

Madde 77. — Temyiz Kurulu kararları hakkında 63 üncü maddede sayılan ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren on beş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere aşağıdaki sebeplerle karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler :

- Hükmün esasına etkili iddia ve itirazların kararda karşılanmamış olması,
- Bir kararda aynı konu hakkında birbirine aykırı hükümler bulunması,
- Temyiz incelemesi sırasında hükmün esasını etkileyen belgelerle hile ve sahtekârlığın ortaya çıkmış olması,
- Temyiz sebeplerinden en az birinin mevcut olması.

MADDE 12. — Aynı Kanunun 78 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Karar düzeltilmesi istemi ve incelenmesi

Madde 78. — Karar düzeltilmesi istemleri, bu Kanunda yazılı sebeplere dayanmıyorsa, istemin red-

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

MADDE 6. — Aynı Kanunun 66 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Şu kadarki, sayman hesabını oluşturan cetvellerle eki belgelerdeki maddi hata ve tutarsızlıklar nedeniyle hesabın hükme bağlanmaya elverişli görülmediğinin daire kararıyla saptanması halinde, sayman hesabının verilme tarihi, hesabın tam ve doğru olarak düzenlendikten sonra Sayıştaya geldiği tarihtir.

MADDE 7. — Teklifin 9 uncu maddesi 7 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Teklifin 10 uncu maddesi 8 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Teklifin 11 inci maddesi 9 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Aynı Kanunun 78 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Karar düzeltilmesi istemi ve incelenmesi

Madde 78. — Karar düzeltilmesi istem ve incelenmesi temyiz şekil ve usulleri dairesinde yürütülür.

(Teklif)

dine karar verilir. Kanunda yazılı sebepler varsa, karar yeniden görüşülür.

Karar düzeltilmesi istem ve incelenmesi temyiz şekil ve usulleri dairesinde yürütülür.

Karar düzeltilmesi istemi, kesin hükmün yerine getirilmesine engel değildir.

Verilen karar, ilgililere tebliğ edilir.

MADDE 13. — Aynı Kanunun 81 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Genel uygunluk bildirimleri

Madde 81. — Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kesinhesap kanunu tasarılarının bir nüshası da Sayıştaya verilir. Genel uygunluk bildirimleri, bu tasarıların Sayıştaya verilmesinden başlayarak en geç yetmiş beş gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Kesinhesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez. Genel uygunluk bildirimlerinin sunulmasından sonra denetim ve yargılama sonucunda kesinhesaplara ilişkin olarak ortaya çıkacak bulgular ek bildirimle Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

MADDE 14. — Aynı Kanunun 83 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İlâmların infaz cetveli

Madde 83. — Sayıştaya verilen kesinhesap kanun tasarılarına kesinhesapların düzenlenme tarihine kadar kesinleşmiş Sayıştay ilâmlarının yerine getirilme derecesini gösteren bir cetvelin bağlanması şarttır.

MADDE 15. — Aynı Kanunun 85 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Genel uygunluk bildirimlerinin hazırlanması ve görüşülmesi

Madde 85. — Başkanlıkça görevlendirilen denetçiler tarafından, kesinhesap kanunu tasarılarında gösterilmiş bulunan genel ve katma bütçelerin uygulanma sonuçları ve genel hesaplar, sayman hesapları esas alınarak saptanan sonuçlarla karşılaştırılır ve bunla-

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

Karar düzeltilmesi istemi, kesin hükmün yerine getirilmesine engel değildir.

Verilen karar, ilgililere tebliğ edilir.

MADDE 11. — Aynı Kanunun 81 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Genel uygunluk bildirimleri :

Madde 81. — Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kesinhesap kanunu tasarılarının bir nüshası da Sayıştaya verilir Genel uygunluk bildirimleri, bu tasarıların Sayıştaya verilmesinden başlayarak en geç yetmiş beş gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Kesinhesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez. Genel uygunluk bildirimlerinin sunulmasından sonra denetim ve yargılama sonucunda kesinhesaplara ilişkin olarak ortaya çıkacak bulgular ilk genel uygunluk bildirimi ile birlikte ek olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

MADDE 12. — Aynı Kanunun 83 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

İlâmların infaz cetveli

Madde 83. — Sayıştaya verilen kesinhesap kanunu tasarılarına, kesinhesapların ait olduğu yılın sonuna kadar kesinleşmiş Sayıştay ilâmlarının yerine getirilme oranını gösteren bir cetvelin bağlanması şarttır.

MADDE 13. — Aynı Kanunun 85 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Genel uygunluk bildirimlerinin hazırlanması ve görüşülmesi :

Madde 85. — Başkanlıkça görevlendirilen denetçiler tarafından, kesinhesap kanunu tasarılarında gösterilmiş bulunan genel ve katma bütçelerin uygulanma sonuçları ve genel hesaplar, sayman hesapları esas alınarak saptanan sonuçlarla karşılaştırılır ve bunla-

(Teklif)

rın uygunluk derecesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisine duyurulması gereken diğer hususlar da belirtilerek düzenlenecek genel uygunluk bildirim taslaklarını içeren raporlar Başkanlığa verilir.

Bu raporlar Genel Kurulda görüşülerek genel uygunluk bildirimlerinin son biçimi saptanır.

Raporların Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Maliye Bakanı adına bir yetkili ve Sayıştay Savcısı; katma bütçelerin kesinhesaplarının görüşülmesinde gerekli görülürse, ilgili daire veya kurum adına bir yetkili de bulunur.

MADDE 16. — Aynı Kanunun 87 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Devlet mallarıyla bazı idare ve kurumlar hakkında Sayıştay raporları

Madde 87. — Genel ve katma bütçeli dairelerin mal hesaplarıyla bu daireler dışında kalan idare ve kurumların sayman hesaplarının incelenme sonuçları hesap devrelerine göre raporlarla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Aynı bütçe rejimine tabi olan idare ve kurumlar için tek rapor da düzenlenebilir.

Sabit veya döner sermayeli veya fon şeklinde kurulan kurum ve teşebbüslere ilişkin raporlarda bunların faaliyetlerinin kuruluş gayelerine uygun olup olmadığı belirtilir.

MADDE 17. — Aynı Kanunun 21.5.1970 tarih ve 1260 sayılı Kanunla değişik 92 nci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir :

Mali haklar

Madde 92. — 1. Aylık, ödenek ve diğer mali haklar bakımından;

a) Sayıştay Başkanı, daire başkanları ve üyeleri hakkında sırasıyla Yargıtay Başkanı, daire başkan ve üyelerine,

b) Raportör ve denetçilerle Sayıştay Savcı ve yardımcılara, aynı derece aylığındaki hâkim ve savcılara,

İlişkin hükümler uygulanır.

2. Denetçi yardımcılığı ile denetçi yardımcısı adaylarının aylıkları Devlet memurlarına uygulanan gösterge ve katsayı esas alınmak suretiyle belirlen-

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

bunların uygunluk derecesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisine duyurulması gereken diğer hususlar da belirtilerek düzenlenecek genel uygunluk bildirim taslaklarını içeren raporlar Başkanlığa verilir.

Bu raporlar Genel Kurulda görüşülerek genel uygunluk bildirimlerinin son biçimi saptanır.

Raporların Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Maliye Bakanı adına bir yetkili Sayıştay Savcısı ve gerekli görülürse, ilgili daire veya kurum adına bir yetkili de bulunur.

MADDE 14. — Tasarının 16 ncı maddesi 14 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Aynı Kanunun 21.5.1970 tarih ve 1260 sayılı Kanunla değişik 92 nci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir :

Mali sosyal haklar

Madde 92. — a) Brüt aylık tutarı, Devlet Memurları Kanununda yer alan gösterge tablosundaki rakamlarla bu Kanunla tespit edilen ek göstergelerin toplamının memur aylık katsayısı ile çarpımından oluşan miktardır.

b) Sayıştay Başkanının aylık ödemeleri birinci derecenin son kademesine eklenecek 1 100; Sayıştay Daire Başkanları, Üyeleri ve Sayıştay Savcısının aylık ödemeleri de birinci derecenin son kademesine eklenecek 800 rakamından sonra bulunacak sayının belli katsayı ile çarpılması sonunda elde edilecek miktar esas alınarak yapılır.

Sayıştay meslek mensupları ile Sayıştay savcı yardımcılarının aylık ödemeleri; 9 ve 8 inci derecenin

(Teklif)

mekle beraber, bunlar, ek gösterge ve diğer mali haklar bakımından başlangıç sınıfında bulunan denetçiler hakkındaki hükümlere tabidir.

MADDE 18. — Aynı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrası ile A ve B bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Başkan ve üyeler dışındaki meslek mensuplarının sicilleri her takvim yılı sonunda;

Kişisel ve mesleki nitelikleri, kanun ve nizamla saygı derecesi, görevine uyabilme yeteneği, buldukları görevlerdeki başarı derecesi ve verimlilik notları göz önünde tutularak yükselmeye yeterli olup olmadıklarını belirtecek şekilde;

A) Birim ve grup şefleri hakkında ilk derecede bir üye, ikinci derecede bir daire başkanı;

B) Raportörler, denetçiler ve denetçi yardımcılarıyla denetçi yardımcısı adayları hakkında ilk derecede bağlı bulunduğu birim veya grup şefi, ikinci derecede bir üye;

MADDE 19. — Aynı Kanunun 101 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Çalışmaya ara verme süresince Daireler Kuruluna ilişkin görevlerden geçikmesinde sakınca umulanlar görevli daire tarafından yerine getirilir. (96 ncı

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

kademelerinde bulunanlara, o derece ve kademelerin gösterge rakamlarına eklenecek 150; 7 ve 6 ncı derecelerin kademelerinde bulunanlara, o derece ve kademelerin gösterge rakamlarına eklenecek 200; 5 ve 4 üncü derecelerin kademelerinde bulunanlara, o derece ve kademelerin gösterge rakamlarına eklenecek 300; 3 üncü derecenin kademelerinde bulunanlara, o kademelerin gösterge rakamlarına eklenecek 400; 2 nci derecenin kademelerinde bulunanlara, o kademelerin gösterge rakamlarına eklenecek 500; 1 inci derecenin kademelerinde bulunanlara, o kademelerin gösterge rakamlarına eklenecek 550; birinci derece aylığını almış ve bu derecede dört yılını ikmal etmiş bulunanlardan yükselmeye yeterli görülenlere, buldukları derece ve kademenin gösterge rakamına eklenecek 650 rakamından sonra bulunacak sayının belli katsayı ile çarpılması sonucunda elde edilecek miktar esas alınarak yapılır.

c) Bu maddenin (b) bendinde belirtilenlere brüt aylıkları tutarının yüzde doksanı oranında ödenek verilir. Bu ödenek ay başında aylıkla birlikte peşin ödenir. Ödemede ve hak kazanmada aylığa ilişkin hükümler uygulanır.

d) Bu maddenin (b) bendinde belirtilenler, Devlet memurlarına tanınan sosyal haklar ve yardımlardan yararlanırlar.

MADDE 16. — Tasarının 18 inci maddesi 16 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Aynı Kanunun 101 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Çalışmaya ara verme süresince Daireler Kuruluna ilişkin görevlerden geçikmesinde sakınca görülenler görevli daire tarafından yerine getirilir. (96 ncı

(Teklif)

madde hükmü saklıdır.) İlgili idare ve kurumun istemde bulunması halinde görevli daire kararı, çalışmaya ara verme süresi bittikten sonra Daireler Kurulunda da görüşülür.

MADDE 20. — Aynı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir :

EK MADDE 1. — Sayıştay Kanununun çeşitli maddelerinde Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine sunulacağı belirtilen bildirim ve raporlar, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Aynı Kanunun bu organlara bıraktığı yetkiler Türkiye Büyük Millet Meclisince kullanılır; Sayıştay Kanununun Bütçe Karma Komisyonuna verdiği görevler Bütçe Komisyonu tarafından yürütülür.

Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan Sayıştay raporları genel görüşme konusu olur.

Bu yetki ve görevler, Kanunda veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde belirtilen usul ve esaslar dairesinde yerine getirilir.

Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluk hali

EK MADDE 2. — Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevlere ilişkin bir işlem dolayısıyla aynı mevzuatın yorumunda, Sayıştayın ve Danıştayın kesinleşmiş kararları arasında uyumsuzluk bulunduğu hakkında, 63 üncü maddede belirtilen ilgililerin 74 üncü maddedeki usul ve esaslar dairesinde başvuruları üzerine uyumsuzluğun bulunduğu saptanırsa, Sayıştay kararı yargılamanın iadesi yoluyla görüşülerek uyumsuzluk, Danıştayın o olaya münhasır kararı doğrultusunda giderilir.

Uyumsuzluğun mevcut olmadığı saptanıncaya kadar Sayıştay ilamının yerine getirilmesi durdurulur.

Kıyafet

EK MADDE 3. — Sayıştay meslek mensuplarının, savcı ve yardımcılarının resmî kıyafetleri ile bunların giyilme yer ve zamanları yönetmelikle düzenlenir.

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

madde hükmü saklıdır.) İlgili idare ve kurumun istemde bulunması halinde görevli daire kararı, çalışmaya ara verme süresi bittikten sonra Daireler Kurulunda da görüşülür.

MADDE 18. — Aynı Kanuna aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir :

EK MADDE 1. — Sayıştay Kanununun çeşitli maddelerinde Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine sunulacağı belirtilen bildirim ve raporlar, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Aynı Kanunun bu organlara bıraktığı yetkiler Türkiye Büyük Millet Meclisince kullanılır; Sayıştay Kanununun Bütçe Karma Komisyonuna verdiği görevleri, Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından yürütülür.

Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan Sayıştay raporları genel görüşme konusu olur.

Bu yetki ve görevler, Kanunda veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde belirtilen usul ve esaslar dairesinde yerine getirilir.

Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluk hali

EK MADDE 2. — Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevlere ilişkin bir işlem dolayısıyla aynı mevzuatın yorumunda, Sayıştayın ve Danıştayın kesinleşmiş kararları arasında uyumsuzluk bulunduğu hakkında, 63 üncü maddede belirtilen ilgililerin 74 üncü maddedeki usul ve esaslar dairesinde başvuruları üzerine uyumsuzluğun bulunduğu tespit edilirse, Sayıştay kararı yargılamanın iadesi yoluyla görüşülerek uyumsuzluk Danıştay kararı doğrultusunda giderilir.

Uyumsuzluğun bulunmadığı hakkındaki Sayıştay kararına karşı 63 üncü maddede belirtilen ilgililerce Danıştaya başvurduğu takdirde, bu hususa ilişkin Danıştay kararına uyulur.

Uyumsuzluğun mevcut olmadığı tespit edilinceye kadar Sayıştay ilamının yerine getirilmesi durdurulur.»

Kıyafet

EK MADDE 3. — Teklifin Ek 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Teklif)

Döner sermaye

EK MADDE 4. — Mesleki yayın ve tanıtma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, Bilgi İşlem Merkezi kapasitesinin değerlendirilmesi ve benzeri işlerin yürütülmesi amacıyla Birinci Başkanın onayı ile on milyon lira sermayeli bir döner sermaye işletmesi kurulur.

İşletmenin sermayesi Sayıştay bütçesine konulacak ödeneklerle karşılanır ve ödenmiş sermayesi bu miktara ulaşmıyca kadar, elde edilecek kârlar sermayeye eklenir.

Döner sermaye işlemleri, 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu hükümlerine tabi değildir.

Döner sermayenin yönetim ve işletilmesine ilişkin hususlar, yönetmeliğinde belirtilir.

Kaldırılan hükümler

MADDE 21. — Sayıştay Kanununun 82, 84 ve 86 ncı maddeleri ile diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kesinleştiği halde yerine getirilmemiş vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevlere ilişkin Sayıştay kararları hakkında da bu kanunla getirilen ek madde hükmü uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 2. — 14 üncü madde gereğince bütün dairelerin üye sayısı en az beşe tamamlanmıyca kadar, dairelerin toplanmasında, hüküm ve karar vermesinde eski hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

Kaldırılan hükümler

MADDE 19. — Sayıştay Kanununun 82, 84 ve 86 ncı maddeleri hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Teklifin Geçici 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — 14 üncü madde gereğince bütün dairelerin üye sayısı en az beşe tamamlanmıyca kadar, dairelerin toplanmasında, hüküm ve karar vermesinde eski hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

Üyelerin seçimi kanunun yürürlüğünden itibaren en fazla 8 ay içerisinde tamamlanır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yürürlüğünü takiben halen Sayıştayda boş bulunan üyeliklerle, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ek olarak çıkarılan Bakanlar Kurulunun 18.7.1984 tarih ve 8/8360 sayılı kararı gereğince verilen kadrolara yapılacak üye seçimleri bir defaya mahsus olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunca doğrudan yapılarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun onayına sunulur.

(Teklif)

(Plan ve Bütçe Komisyonu Metni)

Genel Kurul bu onay işlemini Plan ve Bütçe Komisyonunca seçimin sonuçlanmasından başlayarak iki ay içinde tamamlamadığı takdirde Plan ve Bütçe Komisyonu Kararı kesindir,

MADDE 20. — Teklifin 22 nci maddesi 20 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı yürütür.

MADDE 22. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 23. Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütür.

